

An Roinn Tithíochta,
Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta
Department of Housing,
Local Government and Heritage

Lámhleabhar Chiste na Séadchomharthaí Pobail 2027

Arna ullmhú ag an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta
gov.ie

Clár an Ábhair

Réamhrá maidir le Ciste na Séadchomharthaí Pobail	1
1 Cé Atá i dTeideal Iarratas a Dhéanamh?	2
2 Maoiniú atá ar fáil – Cad a mhaoineofar	3
2.1 Sruth Píolótach Monatóireachta Iar-Thionscadail	3
2.2 Tionscadail Neamh-incháilithe	4
2.3 Riachtanais Bhunúsacha	5
2.4 Traenáil Scileanna Traidisiúnta	5
2.5 Gníomhú ar son na hAeráide	6
3 Critéir Roghnúcháin	8
4 Coinníollacha Cáilitheacha	9
4.1 Prionsabail Seandálaíochta	9
4.2 Prionsabail Chaomhnaithe Ailtireachta	9
5 Conas Iarratas a Dhéanamh	11
5.1 Sruth 1	11
5.2 Sruth 2	12
5.3 Sruth 3	13
5.4 Sruth Píolótach Monatóireachta Iar-Thionscadail	14
6 Iarratais a Chur Isteach	16
6.1 Cad atá le Cur San Áireamh	16
6.2 Seicliosta Iarratais	16
6.3 Seicliosta Tionscadail (le cur isteach i ndiaidh dhámhachtain CSP)	17
7 Aisghabháil Mhaoinithe	18
8 Tuairisciú Tionscadail	20

9	Baill Foirne i dTionscadail CSP	22
9.1	Seandálaí Tionscadail.....	22
9.2	Gairmí Foirgníochta	23
9.3	Éiceolaí Tionscadail	23
9.4	Conraitheoir Oidhreachta	23
9.5	Bainisteoir Tionscadail	24
10	Nóta Treorach ar Phleananna Bainistíochta Caomhnaithe.....	25
11	Nóta Treorach ar Ráitis Modha	30
11.1	Oibreacha Caomhnaithe Sruth 1 agus Sruth 3	30
11.2	Ráitis Mhodha le haghaidh PBCanna Sruth 2.....	32
11.3	Ráitis Mhodha le haghaidh Tionscadal eile faoi Shruth 2 agus Sruth 3	33
12	Nóta Treorach ar Mheasúnú Seandálaíochta, ar Thaifeadadh agus ar Mhaoirseacht i dTionscadail Chaomhnaithe.....	34
13	Téarmaí agus Coinníollacha.....	39
14	Aguisíní	47

Réamhrá maidir le Ciste na Séadchomharthaí Pobail

Bunaíodh Ciste na Séadchomharthaí Pobail in 2020 chun infheistíocht a sholáthar in oidhreacht seandálaíochta na hÉireann.

Cuirtear an maoiniú seo ar fáil d'Údaráis Áitiúla, d'eagraíochtaí

Státmhaoinithe, d'úinéirí príobháideacha, do choimeádaithe agus do ghrúpaí pobail chun aire a thabhairt do shéadchomharthaí seandálaíochta, chun iad a chaomhnú, a cothabháil, a chosaint agus a chur chun cinn.

Tá caipiteal riachtanach á infheistiú ag an **gCiste Séadchomharthaí Pobail** inár n-oidhreacht seandálaíochta chun cabhrú le húinéirí agus caomhnóirí séadchomharthaí seandálaíochta iad a chosaint amach anseo ar mhaithe le pobail agus leis an bpobal i gcoitinne.

Tá tionchar an athraithe aeráide ar ár séadchomharthaí ag éirí níos soiléire le himeachtaí aimsire foircneacha níos minice, tuilte, damáiste stoirme, creimeadh cósta agus patrúin fásra atá ag athrú ag cur brú breise ar shócmhainní oidhreachta. Le méadú ar an síonchaitheamh agus ar imeachtaí tromchúiseacha aeráide, tá an timthriall deisiúcháin ar an oidhreacht thógtha ag éirí níos giorra. Tá cothabháil agus deisiú méadaithe ríthábhachtach chun seasmhacht a thógáil i séadchomharthaí chun cur ar a gcumas tionchair timpeallachta atá ag athrú a sheasamh.

Is iad príomhaidhmeanna an Chiste ná **caomhnú, cothabháil, cosaint** agus **cur i láthair** séadchomharthaí seandálaíochta. Déanfaidh sé na nithe seo a leanas:

- **cumasú ar** oibreacha caomhantais a dhéanamh ar shéadchomharthaí a mheastar a bheith suntasach agus a dteastaíonn tacaíocht phráinneach uathu;
- **seasmhacht a thógáil** inár séadchomharthaí le cur ar a gcumas tionchair an athraithe aeráide a sheasamh;
- rochtain ar shéadchomharthaí a **spreagadh** agus a gcur i láthair a fheabhsú.

1 Cé Atá i dTeideal Iarratas a Dhéanamh?

Cuireann an Ciste Séadchomharthaí Pobail maoiniú ar fáil do thionscadail a bhaineann le:

- (i) **Séadchomharthaí Seandálaíochta** atá ar áireamh i dTaifead na Séadchomharthaí agus Áiteanna (TSÁ) faoi Acht na Séadchomharthaí Náisiúnta 1930 (arna leasú);
- (ii) **Séadchomharthaí Seandálaíochta** atá aitheanta sa Taifead Láithreán agus Séadchomharthaí
a thiomsaigh Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta.

Gheofar tionscadail incháilithe as na catagóirí seo a leanas:

- a) Tionscadail atá molta ag Údarás Áitiúil a bhaineann le **séadchomharthaí seandálaíochta atá faoi úinéireacht phoiblí**, i gcás ina bhfuil béim shoiléir oidhreachta agus leas pobail nó poiblí léirithe;
- b) Tionscadail atá molta ag Údarás Áitiúil de bharr iarratas ó **iarratasóirí príobháideacha atá ina n-úinéirí nó ina gcaomhnóirí séadchomharthaí seandálaíochta iomchuí** i gcás ina bhfuil leas poiblí follasach ann;
- c) Tionscadail a bhfuil béim oidhreachta sainithe go soiléir acu agus a bhfuil leas pobail nó poiblí acu, atá molta go díreach don Roinn ag **eagraíocht Státmhaoinithe** atá ag obair in earnáil na hoidhreachta.

2 Maoiniú atá ar fáil – Cad a mhaoineofar

Sruth	Maoiniú ar fáil	Cad a mhaoineofar	Uasmhéid Deontas
1	Deontais suas le €130,000 le haghaidh deisiúcháin riachtanacha agus oibreacha caipitil chun séadchomharthaí seandálaíochta a chaomhnú	Deisiúcháin riachtanacha agus oibreacha caipitil chun séadchomharthaí seandálaíochta a chaomhnú.	100% de na costais incháilithe
2	Deontais suas le €30,000 chun Pleananna/Tuairiscí Bainistíochta Caomhnaithe agus Mionsonraíocht Oibreacha a Fhorbairt atá dírithe ar bhearta a aithint chun séadchomharthaí seandálaíochta a chaomhnú agus ar rochtain phoiblí a fheabhsú.	Caomhnú Sonraíocht mhionsonraithe Oibreacha atá dírithe ar bhearta a aithint chun séadchomharthaí seandálaíochta a chaomhnú agus rochtain phoiblí fheabhsaithe.	100% de na costais incháilithe
3	Deontais suas le €30,000 chun bonneagar rochtana a fheabhsú, tionscadail léirmhínithe (lena n-áirítear fíorúil/ar líne), oibreacha caomhnaithe éigeandála ar scála beag, agus roghanna stórála cloiche ag séadchomharthaí seandálaíochta.	Feabhsú ar bhonneagar rochtana, tionscadail léirmhínithe agus oibreacha caomhnaithe éigeandála ar scála beag ag séadchomharthaí seandálaíochta.	100% de na costais incháilithe

2.1 Sruth Píolótach Monatóireachta Iar-Thionscadail

Tá sruth píolótach monatóireachta iar-thionscadail á thabhairt isteach d'Údaráis Áitiúla, a cheadóidh iniúchadh amhairc ar oibreacha CSP a rinneadh roimhe seo. Féadfaidh Údaráis Áitiúla iarratas a dhéanamh ar dheontas uasta €10,000 (CBL san áireamh) chun gairmí ábhartha atá cáilithe go cuí a fhostú, amhail seandálaí a bhfuil taithí aige ar thionscadail chaomhnaithe, d'fhoill iniúchadh a dhéanamh ar oibreacha CSP a críochnaíodh roimhe seo ag suas le deich séadchomhartha ina limistéar faoi seach.

Sa sruth píolótach seo, tá séadchomharthaí incháilithe teoranta d'fhothracha saoirseachta, lena n-áirítear séipéil, caisleáin, mainistreacha, agus struchtúir eile dá samhail. Féadfar raon feidhme na gcineálacha séadchomharthaí incháilithe a athbhreithniú agus a leathnú amach anseo. Tá séadchomharthaí faoi úinéireacht an Údaráis Áitiúil agus séadchomharthaí faoi úinéireacht phríobháideach araon incháilithe lena gcur san áireamh.

Úsáidfí an sruth monatóireachta iar-thionscadail teimpléad caighdeánach gonta amháin, a chuirfidh NMS ar fáil d'Údaráis Áitiúla. Ní bheidh aon chineál eile tuarascála ag teastáil don sruth monatóireachta píolótach iar-thionscadail. Tá ceisteanna ar leith sa teimpléad a bhaineann leis an séadchomhartha, na hoibreacha a rinneadh agus moltaí amach anseo. Ba chóir teimpléad ar leith a chomhlánú do gach séadchomhartha a chuimsítear faoin sruth monatóireachta iar-thionscadail.

Ba chóir miondealú costáilte a chur isteach leis an iarratas, ag cur síos ar líon na séadchomharthaí atá beartaithe le haghaidh monatóireachta iar-thionscadail, lena n-áirítear an uimhir thagartha CSP is déanaí, agus cé a thabharfaidh faoi na cigireachtaí. Ní theastaíonn ach foirm iarratais amháin in aghaidh an Údaráis Áitiúil leis an líon riachtanach suíomhanna atá luaite.

2.2 Tionscadail Neamh-incháilithe

Ní bheidh na nithe seo a leanas incháilithe do mhaoiniú:

- i. Tionscadail nó gnéithe de thionscadail i gcás ina bhfuil tús curtha le hoibreacha cheana féin roimh dhámhachtain deontais.
- ii. Tógálacha nua nó síntí.
- iii. Oibreacha nach bhfuil i gcomhréir le modheolaíocht agus cleachtas fóna caomhnaithe agus seandálaíochta.
- iv. Ceannach talamh nó foirgneamh.
- v. Oibreacha a bhaineann le caomhnú, cothabháil, léirmhíniú agus rochtain ar Shéadchomharthaí Náisiúnta atá faoi úinéireacht nó faoi chaomhnóireacht an

Aire Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta, agus atá á mbainistiú ag Oifig na nOibreacha Poiblí (mura bhfuil comhaontuithe roimh ré i bhfeidhm).

- vi. Tionscadail a mhéadódh leochaileacht a bhaineann leis an aeráid, a bheadh ag teacht salach ar chuspóirí oiriúnaithe aitheanta, nó a mbeadh mí-oiriúnú séadchomharthaí seandálaíochta mar thoradh orthu.

2.3 Riachtanais Bhunúsacha

- i. Deimhneoidh iarratasóirí foinse aon mhaoinithe tionscadail breise riachtanaigh.
- ii. Tabharfar tionscadail chun críche agus íocfar astu sula n-iarrtar forchúiteamh ón Roinn.
- iii. Cuirfear tionscadail i gcrích i gcomhréir le ceanglais imréitigh cánach na gCoimisinéirí Ioncaim agus nósanna imeachta faofa ábhartha faoi Achtanna na Séadchomharthaí Náisiúnta.
- iv. Cuirfear tionscadail i gcrích de réir na bhforálacha reachtúla go léir (e.g. Achtanna na Séadchomharthaí Náisiúnta, 1930 go 2014, Achtanna um Pleanáil agus Forbairt agus reachtaíocht caomhantais dúlra) agus gheofar cead an úinéara chun na hoibreacha a dhéanamh.
- v. Cloífidh tionscadail leis an modheolaíocht agus leis an gcleachtas caomhantais is fearr.

2.4 Traenáil Scileanna Traidisiúnta

Molann an Roinn gné oiliúna scileanna traidisiúnta a bheith mar chuid de na tionscadail. Déantar é seo chun cabhrú le scileanna traidisiúnta tógála agus ceardaíochta, a bhfuil leas acu i gcaomhnú séadchomharthaí seandálaíochta, a chaomhnú agus chun cumas a thógáil san earnáil. D'fhéadfadh go molfar oiliúint nuair a bhíonn bearna sna scileanna traidisiúnta atá ar fáil. D'fhéadfadh go n-áireofaí leis seo, mar shampla, traenáil agus breisoiliúint i saoirseacht thraidisiúnta agus úsáid moirtéal aoil, ballaí cloiche tirime, díonta, cur tuí, siúinéireacht agus obair iarainn, srl. Beidh sé soiléir san iarratas cé a gheobhaidh an oiliúint agus cé a sholáthróidh an oiliúint. Ba chóir go léirítear go bhfuil creidiúnú cuí ag soláthraithe oiliúna.

2.5 Gníomhú ar son na hAeráide

Aithnítear an t-athrú aeráide mar cheann de na bagairtí fadtéarmacha is suntasaí ar oidhreacht thógtha agus seandálaíochta na hÉireann. Leagtar amach sa [Phlean Oiriúnaithe Earnála um Athrú Aeráide Oidhreachta Tógtha & Seandálaíochta 2025](#)

(POE-OT&S 2025 ar fáil ag

[https://assets.gov.ie/static/documents/e48fad63/Annex_3 -](https://assets.gov.ie/static/documents/e48fad63/Annex_3_-_Built_and_Archaeological_Heritage.pdf)

[Built and Archaeological Heritage.pdf](#)) an creat náisiúnta chun athléimneacht foirgneamh stairiúil, séadchomharthaí agus láithreáin seandálaíochta, tírdhreacha cultúrtha, bailiúcháin, agus oidhreacht chultúrtha faoi uisce a neartú ar thionchair an athraithe aeráide. Ina measc sin tá tionchair tuilte (intíre agus cósta), minicíocht agus déine stoirme méadaithe, creimeadh cósta, gluaiseacht ithreach agus éagobhsaíocht, falscailte, lotnaidí, speicis ionracha, caonach, agus meath na n-iarsmaí seandálaíochta adhlactha (fo-dhromchla).

Tacaíonn Ciste na Séadchomharthaí Pobail le tionscadail a chuireann le sainaithint, bainistiú agus laghdú rioscaí a bhaineann leis an aeráid agus a dhéanann difear do shéadchomharthaí seandálaíochta. Agus iarratais á measúnú, féadfar meáchan breise a thabhairt faoi na critéir Éifeachtúlachta agus Sochair Phoiblí i gcás ina léiríonn tograí ceann amháin nó níos mó díobh seo a leanas:

- Tréithe leochaileacha agus bagairtí a bhaineann leis an aeráid a théann i bhfeidhm do láithreáin agus séadchomharthaí seandálaíochta a aithint;
- Measúnú, taifeadadh agus monatóireacht a dhéanamh ar bhearta a thacaíonn le hathléimneacht fhadtéarmach na hoidhreachta seandálaíochta;
- Straitéisí oiriúnaithe a fhorbairt a thugann aghaidh ar thionchair aeráide a bhaineann go sonrach leis an suíomh, le béim ar leith ar réitigh, teicnící agus ábhair thraidisiúnta agus nádúr-bhunaithe;
- Rannpháirtíocht le pobail chun feasacht agus tuiscint a ardú ar thionchair an athraithe aeráide ar ár n-oidhreacht seandálaíochta agus ar na gníomhartha is féidir a dhéanamh chun monatóireacht, cosaint, oiriúnú agus athléimneacht a thógáil inár séadchomharthaí.

Leagtar amach sa POE-OT&S 2025 sraith spriocanna agus gníomhaíochtaí chun oiriúnú fadtéarmach don athrú aeráide a threorú ar fud earnáil oidhreachta tógtha

agus seandálaíochta na hÉireann. Is próiseas leanúnach é oiriúnú don athrú aeráide chun leochaileachtaí a shainaithint, rioscaí a mheas, bearta caomhnaithe agus bainistíochta cuí a chur i bhfeidhm, agus monatóireacht a dhéanamh ar a n-éifeachtacht le himeacht ama. Trí athléimneacht aeráide a ionchorprú i bpleanáil agus i mbainistíocht caomhnaithe, is féidir séadchomharthaí seandálaíochta a chosaint níos fearr ó thionchair reatha agus tionchair a bhaineann leis an aeráid amach anseo.

Ba chóir do gach tionscadal a fhaigheann tacaíocht ó CSP, i gcás inarb ábhartha agus cuí, a léiriú conas a chuireann siad le Spriocanna agus Gníomhartha POE-OT&S 2025 agus tacú le hathléimneacht fhadtéarmach, caomhnú agus bainistiú inbhuanaithe oidhreacht seandálaíochta na hÉireann.

3 Critéir Roghnúcháin

Déanfar iarratais incháilithe do **Shruthanna 1 go 3** a mheas lena roghnú faoi na ceithre chritéar seo a leanas:

1	Tábhacht an tséadchomhartha seandálaíochta
2	Éifeachtúlacht an deontais chun aidhmeanna an Chiste a bhaint amach, mar shampla, conas a chuirfeadh an tionscadal le seasmhacht an tséadchomhartha seandálaíochta chun cur ar a chumas tionchair an athraithe aeráide a sheasamh
3	Cáilíocht na modheolaíochta agus fiúntas teicniúil an tionscadail atá beartaithe
4	Buntáiste poiblí nó pobail níos leithne an tionscadail*

Teipfidh ar iarratais nach n-éiríonn leo marc cáilithe a bhaint amach faoi cheann de na critéir mheasúnaithe thuas sa mheasúnú iomlán agus ní bhreithneofar orthu le haghaidh maoinithe.

*** Ráiteas de Shochair lena mBaineann Luach Poiblí**

Táthar ag súil go léirítear i ngach togra buntáiste soiléir lena mbaineann luach poiblí. D'fhéadfadh go gcuimseodh sé seo rochtain fhisiciúil agus fhíorúil, nó soláthar faisnéise don phobal i bhfoirm éigin.

4 Coinníollacha Cáilitheacha

4.1 Prionsabail Seandálaíochta

Ba chóir go gcloífeadh tionscadail le dea-chleachtas maidir le caomhnú, cosaint agus caomhantais na hoidhreacht seandálaíochta.

Tabharfar aird iomlán i gcónaí ar na nithe seo a leanas:

- Is acmhainn neamh-inathnuaite í an oidhreacht seandálaíochta;
- Imscrúdú agus staidéar neamh-mhillteach a bheidh ina gcéad rogha i ngach cás;
- Ba chóir go mbeadh toimhde ann i gcónaí i bhfabhar tionchair forbartha ar an oidhreacht seandálaíochta a sheachaint.

Tá Measúnú Seandálaíochta ríthábhachtach chun oidhreacht seandálaíochta an tséadchomhartha nó an struchtúir a thuiscint agus tá Ráiteas Tionchair Seandálaíochta riachtanach chun tionchar féideartha ar an oidhreacht sin a aithint.

Maidir le hoibreacha ag, i ndáil le, nó gar do, séadchomharthaí agus áiteanna atá faoi chosaint faoi théarmaí Achtanna na Séadchomharthaí Náisiúnta 1930 go 2014 (nó Acht um Oidhreacht Stairiúil agus Seandálaíochta agus Forálacha Ilghnéitheacha, 2023 (OSSFI 2023), a luaitear a bheidh siad curtha ar bun go hiomlán), tabharfaidh siad aird iomlán ar na prionsabail ghinearálta maidir le cosaint agus bainistiú an bheartais oidhreacht seandálaíochta mar atá leagtha amach sa doiciméad beartais Creat agus Prionsabail maidir le Cosaint na hOidhreacht Seandálaíochta agus [Creat agus Prionsabail maidir le Cosaint na hOidhreacht Seandálaíochta](#) agus aird iomlán a thabhairt ar gach foilseachán beartais agus treoirlínte ábhartha ag Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta.

4.2 Prionsabail Chaomhnaithe Ailtireachta

Beidh na hoibreacha cáilitheacha go léir a dhéanfar faoi Chiste na Séadchomharthaí Pobail de réir na gcaighdeán dea-chleachtas mar atá leagtha amach i dTreoirlínte na Roinne um Chosaint Oidhreacht Ailtireachta d'Údaráis Phleanála (2011) agus méideanna ábhartha de Shraith Chomhairle na Roinne <https://www.buildingsofireland.ie/resources/> go háirithe 'Fothracha – fothracha

saoirseachta a chaomhnú agus a dheisiú’ agus ‘Treoir maidir le Saoirseacht Smionagar a Athcheapadh i Struchtúir Stairiúla’.

Ba chóir go leanfadh aon oibreacha caomhnaithe a dhéantar faoi Chiste na Séadchomharthaí Comhphobail dea-chleachtas agus dea-nósanna imeachta a leagtar amach sna cairteacha caomhnaithe idirnáisiúnta. Níor chóir go gcuirfí isteach ar shainghné agus ar shainspéis an tséadchomhartha agus ba chóir go laghdófar idirghabhálacha a oiread agus is féidir.

Ba chóir go mbeadh oibreacha caomhnaithe bunaithe ar thuiscint cheart ar an séadchomhartha seandálaíochta agus go mbeadh ionchur faighte ó fhoireann tionscadail idirdhisciplíneach a bhfuil saineolas agus taithí aici ar oibriú le struchtúir agus láithreáin stairiúla.

Ba chóir go n-úsáidfear ábhair, scileanna agus teicnící traidisiúnta tógála, nuair is féidir, in oibreacha ar chreatlach an tséadchomhartha. Níor chóir ach oibritheoirí tógála oilte agus inniúla a bhfuil taithí ábhartha acu ar oibriú le struchtúir stairiúla a fhostú chun na hoibreacha a dhéanamh faoi mhaoirseacht chuí.

Ba chóir go mbeadh ar an gconraitheoir atá ceaptha taithí a léiriú ar oibriú le struchtúir stairiúla ar scála agus ar chastacht atá cosúil leis an tionscadal atá idir lámha.

Ba cheart gach idirghabháil a thaifeadadh de réir mar a théann na hoibreacha ar aghaidh. Is bealach oiriúnach chun iad sin a dhoiciméadú iad líníochtaí, i dteannta grianghraif anótáilte agus tuairiscí scríofa. Nuair a bheidh na hoibreacha críochnaithe ba chóir go ndéanfar tuairisc a thiomsú faoi na hoibreacha a rinneadh, amhail suíomh agus cineál na n-idirghabhálacha, sonraíochtaí aon ábhair nua a húsáideadh ar an struchtúr agus aon nithe ábhartha eile. Díríonn dea-chleachtas caomhnaithe ar straitéis a fhorbairt le haghaidh na cothabhála nuair a bheidh na hoibreacha críochnaithe.

5 Conas Iarratas a Dhéanamh

5.1 Sruth 1

Tairgeann Sruth 1 deontais suas le **€130,000** atá dírithe ar dheisiúcháin riachtanacha agus oibreacha caipitil chun séadchomharthaí seandálaíochta a chaomhnú.

1. Ba chóir d'údaráis áitiúla nó do ghrúpaí pobail a chuireann iarratais isteach le haghaidh oibreacha ar **shéadchomharthaí seandálaíochta atá faoi úinéireacht phoiblí**, ina bhfuil béim shoiléir oidhreachta agus leas pobail nó poiblí léirithe:

- ✓ Foirm Iarratais CSP/A a chomhlánú
- ✓ Ráiteas Modha cuimsitheach agus aon doiciméid riachtanacha eile a cheangal
- ✓ An tÚdarás Áitiúil le cur faoi bhráid na Roinne (ríomhphost cmf@housing.gov.ie) ar nó roimh am scoir **5 Feabhra 2027**.

D'fhéadfadh gach Údarás Áitiúil suas le **3 thionscadal** sa chatagóir seo a chur isteach le haghaidh a mbreathnaithe.

2. Ba chóir **d'iarratasóirí príobháideacha agus/nó grúpaí pobail atá ina n-úinéirí nó ina gcaomhnóirí ar shéadchomharthaí seandálaíochta**:

- ✓ Foirm Iarratais CSP/A a chomhlánú
- ✓ Ráiteas Modha cuimsitheach agus aon doiciméid riachtanacha eile a cheangal
- ✓ Na nithe seo a chur isteach chuig a nÚdarás Áitiúil ar dháta atá sonraithe ag an ÚA sin, ach faoin **22 Eanáir 2027 ar a mhoille**.

D'fhéadfadh gach Údarás Áitiúil suas le **2 thionscadal** sa chatagóir seo a chur isteach chuig an

Roinn (Foirm Mheasúnaithe CSP/B san áireamh) faoi am scoir ar an **5 Feabhra 2027**.

3. Ba chóir d'iarratais do thionscadail a bhfuil béim oidhreachta sainithe go soiléir acu agus leas pobail nó poiblí atá molta ag **eagraíocht státmhaoinithe** atá ag obair sa réimse oidhreachta:

- ✓ Foirm Iarratais CSP/A a chomhlánú
- ✓ Ráiteas Modha cuimsitheach agus aon doiciméid riachtanacha eile a cheangal
- ✓ Le cur faoi bhráid na Roinne (ríomhphost cmf@housing.gov.ie) ar nó roimh am scoir ar an **5 Feabhra 2027**.

D'fhéadfadh eagraíochtaí atá maoinithe ag an Stát suas le **2 thionscadal** sa chatagóir seo a chur isteach le haghaidh a mbreathnaithe.

Tabhair faoi deara: i gcásanna eisceachtúla nuair a bhíonn Ráiteas Modha ag gabháil le hiarratais, mar aon le Sonraíocht Oibreacha lánchostais lena mbaineann Plean Bainistíochta Caomhnaithe atá curtha i bhfeidhm cheana féin, d'fhéadfadh an Roinn breithniú a dhéanamh ar dhámhachtain suas le **€150,000** a thabhairt d'iarratais Shruth 1.

5.2 Sruth 2

Tairgeann Sruth 2 deontais suas le **€30,000** chun Pleananna/Tuairiscí/Measúnaithe Bainistíochta Caomhnaithe agus Mionsonraíocht Oibreacha a fhorbairt atá dírithe ar bhearta a aithint do chaomhnú agus do chothabháil séadchomharthaí seandálaíochta.

1. Ba chóir d'Údarás Áitiúla nó grúpaí pobail a chuireann iarratais isteach ar **shéadchomharthaí seandálaíochta faoi úinéireacht phoiblí**, ina bhfuil béim shoiléir oidhreacht agus leas pobail nó poiblí léirithe:

- ✓ Foirm Iarratais CSP/A a chomhlánú
- ✓ Ráiteas Modha cuimsitheach (imlíne ar an bPlean Caomhnaithe) agus aon doiciméid riachtanacha eile a cheangal
- ✓ An tÚdarás Áitiúil le cur faoi bhráid na Roinne (ríomhphost cmf@housing.gov.ie) ar nó roimh am scoir ar an **5 Feabhra 2027**.

D'fhéadfadh gach Údarás Áitiúil suas le **3 thionscadal** sa chatagóir seo a chur isteach le haghaidh a mbreathnaithe.

2. Ba chóir **d'iarratasóirí príobháideacha nó grúpaí pobail atá ina n-úinéirí/caomhnóirí ar shéadchomharthaí seandálaíochta:**

- ✓ Foirm Iarratais CSP/A a chomhlánú
- ✓ Ráiteas Modha cuimsitheach (imlíne ar an bPlean Caomhnaithe) agus aon doiciméid riachtanacha eile a cheangal
- ✓ Na nithe seo a chur isteach chuig a nÚdarás Áitiúil ar dháta sonraithe ag an ÚA
ach faoin **22 Eanáir 2027 ar a mhoille**.

D'fhéadfadh gach Údarás Áitiúil suas le **2 thionscadal** sa chatagóir seo a chur isteach chuig an Roinn (Foirm Mheasúnaithe CSP/B san áireamh) faoi am scoir **5 Feabhra 2027**.

3. Ba chóir d'iarratais do thionscadail a bhfuil béim oidhreachta sainithe go soiléir acu agus leas pobail nó poiblí atá molta ag **eagraíocht státmhaoinithe** atá ag obair sa réimse oidhreachta:

- ✓ Foirm Iarratais CSP/A a chomhlánú
- ✓ Ráiteas Modha cuimsitheach (imlíne ar an bPlean Caomhnaithe) agus aon doiciméid riachtanacha eile a cheangal.
- ✓ Cuir faoi bhráid na Roinne (ríomhphost cmf@housing.gov.ie) ar nó roimh am Scoir **5 Feabhra 2027**.

D'fhéadfadh eagraíochtaí atá maoinithe ag an Stát suas le **2 thionscadal** sa chatagóir seo a chur isteach le haghaidh a mbreathnaithe.

5.3 Sruth 3

Tairgeann Sruth 3 deontais suas le **€30,000** chun bonneagar rochtana, tionscadail léirmhíntithe agus oibreacha caomhnaithe éigeandála ar scála beag a fheabhsú ag séadchomharthaí seandálaíochta.

1. Ba chóir d'údaráis áitiúla nó do ghrúpaí pobail a chuireann iarratais isteach **le haghaidh oibreacha ar shéadchomharthaí seandálaíochta atá faoi úinéireacht phoiblí**, ina bhfuil béim shoiléir oidhreachta agus leas pobail nó poiblí léirithe:

- ✓ Foirm Iarratais CSP/A a chomhlánú
- ✓ Ráiteas Modha cuimsitheach agus aon doiciméid riachtanacha eile a cheangal.

- ✓ An tÚdarás Áitiúil le cur faoi bhráid na Roinne (ríomhphost cmf@housing.gov.ie) ar nó roimh am scoir ar an **5 Feabhra 2027**.

D'fhéadfadh gach Údarás Áitiúil suas le **3 thionscadal** sa chatagóir seo a chur isteach le haghaidh a mbreathnaithe.

2. Ba chóir d'iarratasóirí príobháideacha nó grúpaí pobail atá ina n-úinéirí/caomhnóirí ar shéadchomharthaí seandálaíochta:

- ✓ Foirm Iarratais CSP/Foirm A a chomhlánú
- ✓ Ráiteas Modha cuimsitheach agus aon doiciméid riachtanacha eile a cheangal
- ✓ Na nithe seo a chur isteach chuig a nÚdarás Áitiúil ar dháta atá sonraithe ag an ÚÁ sin, ach faoin **22 Eanáir 2027 ar a mhoille**.

D'fhéadfadh gach Údarás Áitiúil suas le **2 thionscadal bhailí** sa chatagóir seo a chur isteach chuig an Roinn (Foirm Mheasúnaithe CSP/B san áireamh) faoi am scoir **5 Feabhra 2027**.

3. Ba chóir d'iarratais do thionscadail a bhfuil béim oidhreachta sainithe go soiléir acu agus leas pobail nó poiblí atá molta ag eagraíocht státmhaoinithe atá ag obair sa réimse oidhreachta:

- ✓ Foirm Iarratais CSP/A a chomhlánú
- ✓ Ráiteas Modha cuimsitheach agus aon doiciméid riachtanacha eile a cheangal
- ✓ Le cur faoi bhráid na Roinne (ríomhphost cmf@housing.gov.ie) ar nó roimh am scoir ar an **5 Feabhra 2027**.

D'fhéadfadh eagraíochtaí atá maoinithe ag an Stát suas le **2 thionscadal** sa chatagóir seo a chur isteach le haghaidh a mbreathnaithe.

5.4 Sruth Píolótach Monatóireachta Iar-Thionscadail

- ✓ Tugann an Sruth Píolótach Monatóireachta Iar-Thionscadail (PMI) deis d'Údaráis Áitiúla iarratas a dhéanamh ar uasmhéid de €10,000 (CBL san áireamh) chun monatóireacht iar-thionscadail a dhéanamh ar suas le deich séadchomhartha, a bhain leas as maoiniú CSP sa tréimhse 2020 go 2026.

Díreoidh an sruth píolótach seo ar fhothracha amhail eaglaisí meánaoiseacha, caisleáin agus mainistreacha. Ní theastaíonn ach foirm iarratais amháin ó gach Údarás Áitiúil leis an líon riachtanach suíomhanna atá luaite. Comhlánaigh an Fhoirm Iarratais PMI Píolótach.

- ✓ Ceangail Ráiteas Modha gonta, lena n-áirítear liosta de na láithreáin atá beartaithe agus sceideal costais mionsonraithe.
- ✓ An tÚdarás Áitiúil le cur faoi bhráid na Roinne (ríomhphost cmf@housing.gov.ie) ar nó roimh am scoir ar an **5 Feabhra 2027**.

6 Iarratais a Chur Isteach

6.1 Cad atá le Cur San Áireamh

Ba chóir iarratais a chomhlíonann na critéir a chur isteach chuig an Údarás Áitiúil (nó go díreach chuig an Roinn i gcás eagraíochta státmhaoinithe) le haghaidh a mbreathnaithe faoin spriocdháta.

Seiceáil na nithe seo a leanas go háirithe –

- Ní sháraíonn an méid maoinithe a iarrtar an t-uasdeontas atá ar fáil.
- Tá sonraí aon mhaoinithe eile ón stáitchiste dearbhaithe.
- Cuirfear ríomhphost ar leith isteach maidir le gach tionscadal, a chinnteoidh go bhfuil gach ábhar a bhaineann leis an iarratas sin san áireamh. Níor chóir go mbeadh méid an ríomhphoist níos mó ná 15MB. Ní bhreithneofar ar bhlúirí nó iarratais neamhiomlána, ná ar iarratais iolracha sa ríomhphost céanna, le haghaidh maoiniú.
- Ba chóir go mbeadh ábhar an ríomhphoist scríofa mar 'CSP2027-[Ainm an Údaráis Áitiúil nó ainm na heagraíochta státmhaoinithe] – [Sruth (1,2 nó 3)] – [Ainm an Tionscadail/Ainm an tSéadchomhartha], e.g. 'CSP2027-Comhairle Contae na Gaillimhe – Sruth 1 – Caisleán XXX'.

Ní ghlacfar le hiarratais ach amháin ar ríomhphost chuig cmf@housing.gov.ie. Ba cheart go bhfaighfeá admháil go bhfuarthas ríomhphost go huathoibríoch - mura bhfaigheann tú é, déan teagmháil le cmf@housing.gov.ie.

6.2 Seicliosta iarratais

- 1) Foirm Mheasúnaithe CSP/A – comhlánaithe agus sínithe ag an iarratasóir
- 2) Foirm Mheasúnaithe CSP/B – comhlánaithe agus sínithe ag Údarás Áitiúil/eagraíocht Stát-mhaoinithe (má bhaineann)
- 3) Mapa de shuíomh an láithreáin ar a bhfuil suíomh na n-oibreacha marcáilte go soiléir i ndearg
- 4) Toiliú i scríbhinn ón úinéir (mura bhfuil an tIarratasóir ina úinéir)
- 5) Ráiteas Modha

- 6) Foirm Coinbhleachta Leasa
- 7) An bhfuil seiceáil déanta ar an úinéireacht ar an láithreán gréasáin um Chlárúchán Maoine?

6.3 Seicliosta Tionscadail (le cur isteach i ndiaidh dhámhachtain CSP)

- 1) Roinn 12(3) Fógra nó Iarratas ar Thoilíú Aireachta Alt 14 de réir mar is cuí (Féach an Litir Dhámhachtana chun eolas a fháil faoi na riachtanais).
- 2) Iarratas ar Cheadúnas Tochailte Seandálaíochta, más ábhartha (féach an Litir Dhámhachtana chun eolas a fháil faoi na riachtanais). Ba cheart d'iarratasóirí a bheith ar an eolas faoi na hamlínte a theastaíonn chun ceadúnais seandálaíochta agus Toiliú S14 ón Aire a phróiseáil agus a chinntiú go bhfaighidh an Roinn iarratais go tráthúil.
- 3) Measúnú Seandálaíochta, Ráiteas Tionchair Seandálaíochta san áireamh (mura bhfuil sé curtha isteach cheana mar chuid d'iarratas CSP).
- 4) Ráiteas Modha Athbhreithnithe má tá gá le hathruithe tar éis Ráiteas Tionchair Seandálaíochta.
- 5) Sonraíocht na n-oibreacha/doiciméad tairisceana don tionscadal.
- 6) Ainm agus sonraí teagmhála an Bhainisteora Tionscadail.
- 7) Coinníollacha na Litreach Dámhachtana agus Lámhleabhar Chiste na Séadchomharthaí Pobail a chomhlíonadh. Ba cheart coinníollacha na Litreach Dámhachtana a chur ar fáil don fhoireann tionscadail iomlán.

7 Aisghabháil Mhaoinithe

Ní mór don Údarás Áitiúil/eagraíocht státmhaoinithe na hoibreacha a chríochnú agus a fhíorú sular féidir íocaíocht maoinithe deontais a lorg ón Roinn. Tá an tÚdarás Áitiúil (nó eagraíocht státmhaoinithe) freagrach as deontais a íoc le húinéirí/áititheoirí na dtionscadal ceadaithe CSP sula lorgaítear forchúiteamh ón Roinn.

Tá sé riachtanach d'aon oibreacha caomhantais go ndeimhníonn an gairmí caomhnaithe foirgneamh ar a gcríochnú, go bhfuil na hoibreacha déanta de réir dea-chleachtais chaomhnaithe.

I gcás nach ndéantar oibreacha de réir théarmaí na scéime, go háirithe má athraítear scóip na n-oibreacha gan údarú a fháil roimh ré ón SSN, agus nach bhfuil na hoibreacha nua i gcomhréir leis na caighdeáin riachtanacha de dhea-chleachtas caomhnaithe agus seandálaíochta, níl sé d'oibleagáid ar an Roinn an deontas a dhámhachtain, toisc gur sárú ábhartha é seo ar théarmaí na tairisceana deontais.

- Nuair a tugtar íocaíocht don iarratasóir, ní mór don Údarás Áitiúil/eagraíocht státmhaoinithe Foirm ar Fhorchúitimh CSP/C a chomhlánú agus a sheoladh ar ais faoin **12 Samhain 2027** chun an deontas a fhorchúiteamh ón Roinn. Ní mór don Fhoirm ar Fhorchúitimh CSP/C a bheith sínithe ag ball d'fhoireann ghairmiúil an údaráis áitiúil atá inniúil ar an bhfeidhm seo a dhéanamh le maoirseacht ar an tionscadal, agus a bheith comhshínithe ag an bPríomhoifigeach Feidhmiúcháin nó ag an Stiúrthóir Seirbhísí. Deimhneoidh an t-oifigeach go ndearnadh maoirsiú ar na hoibreacha agus go ndearnadh iad de réir théarmaí na dámhachtana deontais ag an gcaighdeán cuí i dtéarmaí cleachtais chaomhnaithe/oidhreacht.
- Ní mór cruthúnas íocaíochta a bheith in éineacht leis an bhFoirm ar Fhorchúiteamh CSP/C e.g. asphrionta a thaispeánann ainm an iarratasóra/ainm an íocaí, an méid a híocadh agus dáta na híocaíochta, agus tagairt don tionscadal CSP. Ní cruthúnais íocaíochta inghlactha iad Sonraisc nó Orduithe Ceannaigh amháin. Ba chóir go mbeadh achoimre 150 focal ar an tionscadal agus áiseanna amhairc amhail grianghraif nó gearrthóga físe ann chomh maith, chun ligean do Sheirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta

comparáid a dhéanamh idir íomhánna ‘roimh’ agus ‘i ndiaidh’ de na hoibreacha críochnaithe (féach roinn 8 Tuairisciú ar Thionscadail).

- Caithfidh an Uimhir Thagartha Thionscadail CSP uathúil a bheith i ngach sonrasc mar a shanntar do gach tionscadal ag an Roinn ar dhámhachtain í.
- Cuirfear ríomhphost ar leith isteach maidir le gach éileamh ar fhorchúiteamh, rud a chinnteoidh go gcuirfear an t-ábhar ábhartha ar fad san áireamh in aon ríomhphost amháin. Ba chóir go mbeadh an líne ábhair scríofa mar Fhorchúiteamh – Uimh. Thag. CSP – Ainm an tionscadail. Ní ghlactar le zipchomhaid.
- Ní féidir maoiniú a éileamh tar éis an spriocdháta.

Baineann na prionsabail thuas le haon eagraíocht incháilithe státmhaoinithe a bhféadfaí maoiniú a bhronnadh uirthi.

8 Tuairisciú Tionscadail

Taifeadfar na hoibreacha a dhéantar de réir mar is cuí le linn an tionscadail agus nuair a bheidh sé críochnaithe.

Seandálaí Tionscadail

Cuirfidh an Seandálaí Tionscadail tuairisc dheiridh ar thaifeadadh, ar mhonatóireacht seandálaíochta agus/nó ar thochailt faoi bhráid Sheirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta, ar chríochnú an tionscadail, de réir coinníollacha CSP. Sa chás go ndearnadh an mhaoirseacht tar éis ceadúnas tochailte seandálaíochta a fháil, d'fhéadfadh sé seo a bheith ina chóip den tuairisc a chuirfear isteach (sna formáidí a theastaíonn) chuig Aonad Ceadúnaithe agus Pleanála Sheirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta, mar a cheanglaítear sna coinníollacha ceadúnaithe nó toilithe. Beidh gach tuairisc ar thochailt seandálaíochta i gcomhréir le **Treoirínte d'Údair Tuairiscí ar Thochailtí Seandálaíochta** arna bhfoilsiú ag an Roinn ar fáil ag: <https://www.archaeology.ie/collections-and-publications/publications/guidelines-for-the-authors-of-reports-on-archaeological-excavations/>.

Gairmí Caomhnaithe Foirgneamh

Cuirfidh an Gairmí Caomhantais Foirgneamh tuairisc dheiridh (taifead iomlán ar líníochtaí agus grianghraif anótáilte agus sonraíochtaí san áireamh, de réir mar is gá) faoi bhráid Sheirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta thar ceann an iarratasóra, tuairisc ina dtaispeánfar go soiléir cineál agus méid na n-idirghabhálacha.

Deimhneoidh an tuairisc go ndearnadh oibreacha de réir an ráitis mhodha oibreacha ceadaithe agus beidh taifead mionsonraithe inti ar aon chuid den séadchomhartha a nochtadh le déanaí nó a baineadh le linn aon oibreacha caomhnaithe nó idirghabhálacha eile.

Áireofar sa tuarascáil suíomh aon idirghabhálacha comhaontaithe a d'fhéadfadh a bheith ag teastáil de bharr bearta maolaithe éiceolaíochta.

Tuairiscí Speisialtóirí Eile

Ba chóir tuarascálacha breise ó speisialtóirí, amhail tuarascálacha éiceolaíochta, nó aon nuashonruithe orthu siúd atá sa Phlean Bainistíochta Caomhnaithe a chur isteach de réir choinníollacha deontais.

Tuairisc Achomair ar Fhorchúiteamh Éileamh

Chun críocha forchúitimh éilimh ní mór achoimre ar an tionscadal a chur san áireamh leis an bhFoirm ar Fhorchúiteamh CSP/C freisin agus ba cheart go mbeadh na nithe seo a leanas léirithe inti:

Tag. CSP, Uimhir/Uimhreacha TSA, Cineál Láithreáin, Uimhir an Cheadúnais Tochailte (má bhaineann), dhá íomhá mar léiriú ar an láithreán, agus cur síos 150 focal.

9 Baill Foirne i dTionscadail CSP

Caithfidh baill foirne tionscadail ar thionscadal an Chiste Séadchomharthaí Pobail a bheith idirdhisciplíneach agus beidh seandálaí mar chuid den fhoireann. D'fhéadfadh go mbeadh na baill seo a leanas ar an bhfoireann de réir mar is cuí (ach gan a bheith teoranta dóibh): gairmí caomhnaithe foirgneamh, éiceolaí agus conraitheoirí tógála oidhreachta. Ba chóir go gcinnteodh an t-idirghníomhú seo go ndéanfaidh gairmí atá cáilithe machnamh cuí ar gach gné den oidhreacht. Léireoidh méid agus comhdhéanamh na foirne a theastaíonn scála agus castacht an tionscadail ar leith.

9.1 Seandálaí Tionscadail

Ní mór don iarratasóir seandálaí atá cáilithe go cuí agus a bhfuil taithí aige/aici a fhostú mar chuid d'fhoireann an tionscadail. Is ról lárnach de chuid an tSeandálaí Tionscadail comhairle a sholáthar maidir le hAchtanna na Séadchomharthaí Náisiúnta, 1930 go 2014 (nó OSSFI 2023, nuair a bheidh sé curtha ar bun go hiomlán).

Sa chás go mbaineann an tionscadal le struchtúr saoirseachta, ba chóir go mbeadh na cáilíochtaí cuí, an taithí agus an cumas cuí ag an seandálaí chun measúnú agus taifeadadh na séadchomharthaí sin a dhéanamh. Ba chóir go mbeadh an seandálaí seo páirteach i ngach plé ó na céimeanna is luaithe le daoine gairmiúla eile a bhfuil baint acu leis na tionscadail, mar shampla, gairmithe caomhnaithe foirgneamh, éiceolaithe agus daoine eile ábhartha mar chuid den fhoireann idirdhisciplíneach.

Ceanglaítear ar an Seandálaí Tionscadail maoirseacht seandálaíochta agus taifeadadh a dhéanamh ar obair chaomhantais, ionchur a sholáthar maidir le léiriú agus ábhar léirmhínte ar láithreán (má tá a leithéid mar chuid den tionscadal) agus tuarascáil seandálaíochta a chur isteach nuair a bheidh an tionscadal críochnaithe. Tabharfaidh an Seandálaí Tionscadail aird ar an riachtanas a bhaineann le ceadúnas tochailte seandálaíochta nó Toiliú ón Aire faoi mar atá leagtha amach sa Litir Dhámhachtana don tionscadal agus cuirfidh siad isteach orthu siúd go tráthúil.

Ba chóir go ndéanfaidh an Seandálaí Tionscadail soláthar dóthanach ina chuid costála d'aon chostais iar-thochailte a d'fhéadfadh teacht chun cinn ón tionscadal. Beidh sé seo mar bhonn eolais freisin don litir mhaoinithe a

theastaíonn mar choinníoll le ceadúnas tochailte seandálaíochta nó le Toiliú Aire (féach roinn 12).

9.2 Gairmí Foirgníochta

Ní mór do ghairmí/gairmithe caomhnaithe foirgneamh atá cáilithe go cuí agus a bhfuil taithí acu—aitire, nó innealtóir struchtúrach—a gceanglófar orthu a dheimhniú ar chríochnú go bhfuil oibreacha déanta ag teacht le deachleachtas caomhantais agus ar chaighdeán sásúil oibreacha caomhantais a dhearadh, a shonrú, a mhonatóiriú agus a mhaoirsiú ar an láthair. Ba chóir go mbeadh creidiúnú caomhantais ag an ngairmí foirgníochta ó chomhlacht gairmiúil ábhartha agus inniúlacht inléirithe sa réimse ábhartha de chaomhnú foirgneamh.

Ceanglaítear ar an ngairmí caomhnaithe foirgneamh ráiteas modha cuimsitheach maidir le hoibreacha a tháirgeadh mar aon leis an iarratas CSP. Teipfear ar thionscadal ag an gcéim mheasúnaithe mura bhfuil Ráiteas Modha oibreacha cuimsitheach mar is cuí ann (Féach Roinn ‘Nóta Treorach ar Ráitis Mhodha’ leathanach 24). Cuirfidh an gairmí caomhnaithe foirgneamh tuarascáil ar oibreacha caomhnaithe le chéile ag deireadh an tionscadail.

9.3 Éiceolaí Tionscadail

Éileoidh CSPanna agus tionscadail chaomhnaithe seirbhísí éiceolaí atá cáilithe go cuí. Beidh Measúnú Tionchair Éiceolaíochta ag teastáil le haghaidh oibreacha caomhnaithe. Ní mór bearta maolaithe éiceolaíochta, nuair is gá, a ionchorprú i ráitis mhodh na n-oibreacha. D’fhéadfadh comhairle agus/nó maoirseacht éiceolaíochta a bheith ag teastáil le haghaidh gníomhaíochtaí áirithe a bhaineann le forbairt an Phlean Bainistíochta Caomhnaithe agus /nó na n-oibreacha caomhnaithe. Féach doiciméad teorach CSP maidir le Ról an Éiceolaí.

9.4 Conraitheoir Oidhreacht

Teastaíonn seirbhísí ó chonraitheoirí oidhreacht a bhfuil taithí chuí acu le hoibreacha caomhnaithe CSP. Is ceanglas é nach bhfostófar ach oibrithe tógála oilte agus inniúla a bhfuil taithí ábhartha acu ar oibriú le struchtúir stairiúla, agus faoi mhaoirseacht chuí, chun oibreacha arna maoiniú ag CSP a dhéanamh. Féadfaidh

tionscadail Oiliúint i Scileanna Traidisiúnta a chur ar fáil (féach Roinn 2.4) nuair a chuirtear maoirseacht chuí ar fáil.

9.5 Bainisteoir Tionscadail

Ba chóir Bainisteoir Tionscadail tiomnaithe a shannadh do gach tionscadal CSP ó laistigh de na baill foirne roghnaithe. Cinnteoidh an Bainisteoir Tionscadail go mbeidh aschur na mball foirne ábhartha idirdhisciplíneach agus go nglacfaidh sé/sí freagracht iomlán as an tionscadal. Caithfidh na scileanna agus an taithí a bheith ag an mBainisteoir Tionscadail chun an ról sin a chomhlíonadh. Comhordóidh an Bainisteoir Tionscadail cruinnithe agus tuarascálacha agus cinnteoidh sé go dtuigfidh an fhoireann níos leithne bearta maolaithe atá molta ag baill foirne, agus atá ceadaithe ag Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta.

Déanfaidh an Bainisteoir Tionscadail comhordú agus cinnteoidh sé go gcomhlíonfar coinníollacha deontais agus riachtanais reachtúla CSP lena n-áirítear gach gné d'Achtanna na Séadchomharthaí Náisiúnta, 1930 go 2014 (nó OSSFI 2023, nuair a bheidh sé curtha ar bun go hiomlán) atá ina bpríomhchodanna den chiste.

Beidh an Bainisteoir Tionscadail freagrach as gach sainriachtanas tuairiscithe a chomhordú agus as a chinntiú go gcuirtear tuairiscí riachtanacha faoi bhráid Sheirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta ar bhealach tráthúil.

10 Nóta Treorach ar Phleananna Bainistíochta Caomhnaithe

Cad is Plean Bainistíochta Caomhnaithe ann?

Is doiciméad é Plean Bainistíochta Caomhnaithe (PBC) a mhíníonn cén fáth a bhfuil séadchomhartha nó áit tábhachtach. Tugann sé eolas ar conas an tábhacht sin a choinneáil nó a fheabhsú nuair a mholtar aon athrú nó obair, amhail deisiúchán agus caomhantas. Tosaíonn sé le tuiscint a fháil ar an séadchomhartha nó ar an áit, agus ansin déanann sé measúnú ar na fáthanna a bhfuil tábhacht leis agus ar na fadhbanna agus na leochaileachtaí a bhaineann leis. Forbraíonn sé beartas agus gníomhartha atá dírithe ar an tábhacht a choinneáil agus críochnaíonn sé le plean forfheidhmithe agus conas a bhainisteofar an séadchomhartha nó an áit amach anseo. Leagtar amach clár oibre ann ina bhfuil gníomhaíochtaí sonraithe caomhnaithe, cothabhála, bainistíochta, rochtana (fisiciúil nó fíorúil), úsáide nó fadhbanna eile a bhaineann go háirithe leis an séadchomhartha nó leis an áit. Maireann an clár cúig bliana agus ní théann sé thar deich mbliana, de ghnáth.

Cén mhaith atá le Plean Bainistíochta Caomhnaithe?

Saibhríonn áiteanna lena mbaineann tábhacht chultúrtha saol daoine, agus is minic a sholáthraíonn siad braistint dhomhain inspioráideach de cheangal leis an bpobal agus leis an tírdhreach, leis an am atá thart agus le heispéiris saoil (Cairt Burra 2013).

Tá sé tábhachtach go gcosnaítear agus go gcaomhnaítear an oidhreacht seandálaíochta don ghlúin seo agus do na glúnta atá le teacht. Tá Pleananna Bainistithe Caomhantais riachtanach sa phróiseas caomhantais. Ba chóir go leanfadh aon phlean bainistíochta caomhnaithe a dhéantar faoin gCiste Séadchomharthaí Pobail dea-chleachtas agus dea-nósanna imeachta mar a leagtar amach i gcairteacha caomhnaithe idirnáisiúnta. (e.g. Cairt ICOMOS na hAstráile le haghaidh Áiteanna lena mBaineann Tábhachta Chultúrtha, 2013 <https://australia.icomos.org/publications/burra-charter-practice-notes/>).

Ba chóir go gcuimseodh PBC fíis fhadtéarmach inar féidir séadchomhartha a léirmhíniú bunaithe ar an bhfianaise ar fad atá ar fáil, áit a bhfuil aidhm shoiléir maidir lena bhfuil beartaithe don todhchaí agus inar féidir oibreacha a leagadh amach agus a chostáil chun an fhís sin a bhaint amach ar bhealach struchtúrtha.¹

Cé atá le cur san áireamh san fhoireann idirdhisciplíneach?

Ba chóir go mbeadh sé mar aidhm ag an bpróiseas PBC léargas cuimsitheach a thabhairt ar oidhreacht atá idirdhisciplíneach. Tá ról le himirt ag gach duine a bhfuil spéis acu sa séadchomhartha nó san áit nó baint acu leis nó léi.

Beidh seandálaí ar an bhfoireann tionscadail i dtionscadal an Chiste Séadchomharthaí Pobail. D'fhéadfadh go mbeadh na baill seo a leanas ar an bhfoireann de réir mar is cuí (ach gan a bheith teoranta dóibh): gairmí caomhnaithe foirgneamh, éiceolaí agus conraitheoirí tógála oidhreachta. Tá sé tábhachtach go n-idirghníomhaíonn an fhoireann chun an próiseas a threorú agus a gcuid eolais ar an tionscadal a roinnt de réir mar a théann sé ar aghaidh. Ba chóir go gcinnteodh an t-idirghníomhú seo go ndéanfaidh gairmí atá cáilithe machnamh cuí ar gach gné den oidhreacht. Ba chóir Bainisteoir Tionscadail a cheapadh ag an tús chun aschuir na foirne idirdhisciplíneacha a bhainistiú in aon doiciméad comhtháite amháin. Ba chóir gurb é an Bainisteoir Tionscadail an duine leis na scileanna agus an taithí chun seachadadh an tionscadail a chinntiú. Ba chóir go mbeadh gach ball foirne cáilithe agus taithí chuí acu ina réimsí ábhartha saineolais.

Cad atá le cur san áireamh in PBC?

Ba chóir go n-áireofaí sa Phlean Bainistíochta Caomhnaithe gach aschur ábhartha ón bhfoireann tionscadail idirdhisciplíneach atá comhtháite i **ndoiciméad aonair le sraith moltaí shoiléir le haghaidh an láithreáin. I gcás ina moltar nó ina mbeartaítear oibreacha caomhnaithe, áireofar sa PBC sraith shoiléir de shonraíochtaí costáilte don obair riachtanach, agus beidh íomhánna iomchuí agus/nó suirbhé tomhaiste ag gabháil leis.**²

¹ Má tá iarratas ar oibreacha caomhnaithe á dhéanamh agus mura bhfuil aon PBC ar fáil, ansin ní mór an réasúnaíocht agus an bonn cirt gan tabhairt faoi PBC a léiriú ar an gcéad dul síos.

² Tá moltaí a dhéantar in PBCanna faoi réir plé agus formheas SSN. Ní dhiúltaíonn faomhadh PBCanna arna maoiniú tríd an scéim CSP an gá atá le tuilleadh plé le SSN ar thograí aonair a eascraíonn as aon phlean gníomhaíochta PBC.

Ba chóir go mbeadh achoimre feidhmiúcháin sa PBC mar aon le hachóimre ar thorthaí gach ball foirne idirdhisciplíneach, agus aon bhearta maolaithe, a moladh chun gur féidir dul ar aghaidh le hoibreacha caomhnaithe. Mar shampla, féadfaidh Seandálaí an Tionscadail measúnú seandálaíochta a mholadh ar ábhar agus smionagar atá os cionn boghta meánaoiseach roimh chaomhnú, nó féadfaidh Éiceolaí an Tionscadail moltaí a dhéanamh maidir le ceadúnais mhaolaithe a cheanglaítear faoi Rialachán 54 de Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Éin agus Gnáthóga Nádúrtha), 2011 (arna leasú).

D'fhéadfadh go mbeadh gá le bainistiú teoranta fásra i roinnt tionscadal atá beartaithe do PBCanna chun infheictheacht an tséadchomhartha a éascú. Beidh fógra don SSN ag teastáil i gcás ina bhfuil sé sin beartaithe.

Ba chóir an fhaisnéis seo a leanas a áireamh sa PBC, más ábhartha:

- Ainmneacha agus sonraí fhoireann an tionscadail agus an Bhainisteora Tionscadail.
- Úinéireacht an tséadchomhartha: Chun críocha an PBC, d'fhéadfadh an séadchomhartha a bheith faoi úinéireacht údaráis áitiúil nó phríobháideach, nó faoi úinéireacht eagraíochta oidhreachta eile. Tugann úinéireacht eolas faoi na cineálacha ceadanna a d'fhéadfadh a bheith riachtanach le haghaidh oibreacha caomhantais amach anseo (féach thíos).
- Achoimre Fheidhmeach; forbhreathnú gairid agus achoimre ar thorthaí gach ball foirne idirdhisciplíneach, agus aon bhearta maolaithe.
- Cosaint reachtúil an tséadchomhartha. D'fhéadfadh go n-áireofaí iontu:
 - Séadchomhartha agus áit atá faoi chosaint faoi Achtanna na Séadchomharthaí Náisiúnta 1930 to 2014 (nó OSSFI 2023, nuair a bheidh sé curtha ar bun go hiomlán);
 - Struchtúr faoi chosaint, nó struchtúr faoi chosaint beartaithe, de réir bhrí an Achta um Pleanáil agus Forbairt, 2000, arna leasú;
 - Láithreán caomhantais dúlra faoi chosaint;
 - Speiceas flóra agus fána faoi chosaint agus a bpríomhghnáthóga.

- Breithniú ar ainmniúcháin eile. D'fhéadfadh go mbaineann an séadchomhartha le:

Limistéar caomhantais ailtireachta de réir bhrí an Achta um Pleanáil agus Forbairt, 2000, arna leasú.
- An mhodheolaíocht a úsáideadh chun an PBC a thiomsú.
- Cur síos ar an séadchomhartha agus a shuíomh.
- Cur síos ar acmhainní gaolmhara oidhreachta, mar shampla geolaíocht, éiceolaíocht agus fiadhúlra.
- Achoimre ar stair agus seandálaíocht an tséadchomhartha.
- Tuairisc scríofa ar na fothraigh atá fós ann.
- Léarscáileanna, grianghraif anótáilte agus líníochtaí scálaithe.
- Measúnú agus ráiteas suntais (Cén fáth a bhfuil an séadchomhartha tábhachtach?) ag baint úsáid as critéir bhunaithe ar luach oidhreachta: critéir ailtireachta, stairiúla, seandálaíochta, ealaíne, cultúrtha, eolaíochta, teicniúla agus sóisialta.
- Sonraíochtaí i scríbhinn d'aon oibreacha caomhantais atá beartaithe mar aon le líníochtaí cuí anótáilte de shuirbhéanna tomhaiste agus/nó íomhánna ceartaithe orta. I gcás ina moltar sonraíochtaí deisiúcháin lena mbaineann úsáid ábhar nua-aimseartha nó idirghabhálacha eile, ba chóir an réasúnaíocht agus an bonn cirt le tograí den sórt sin a leagan amach go soiléir. Ba cheart measúnú roghanna a sholáthar i gcás ina bhfuil roinnt cineálacha cur chuige maidir le gné chasta ar leith de na hoibreacha á mbreithniú.
- Sonraíocht chostais na n-oibreacha.
- Tagairt shonrach do rioscaí sainaitheanta a bhaineann le hathrú aeráide (agus teagmhais aimsire foircneacha), mar shampla, measúnú leochaileachta aeráide lena sainiúntear guaiseacha aeráide, rioscaí agus tionchair fhéideartha, ceanglais mhonatóireachta agus bearta oiriúnaithe molta thar shaolré an PBC.
- Liosta de na fadhbanna bainistithe reatha.
- Liosta de bheartais bhainistithe amach anseo.

- Liosta gníomhartha (plean gníomhaíochta) i gcaomhnú an tséadchomhartha thar shaolré an PBC, lena n-áirítear gníomhartha a bhaineann le monatóireacht a dhéanamh ar athrú agus cothabháil an tséadchomhartha tar éis oibreacha caomhnaithe.
- Tabhair breac-chuntas soiléir ar an gcaoi ar féidir leis an PBC agus an plean gníomhaíochta atá beartaithe aige tacú le cur i bhfeidhm an Phlean Oiriúnaithe Earnála um Athrú Aeráide na hOidhreacht Tógtha agus Seandálaíochta 2025. D'fhéadfadh go n-áireofaí leis sin breithnithe maidir le hoiriúnú aeráide, mar shampla, brúnna reatha a bhaineann leis an aeráid agus buntáistí athléimneachta na n-oibreacha atá beartaithe.

Aguisíní ábhartha ó bhaill na foirne idirdhisciplíneacha, mar shampla, an Measúnú Tionchair Seandálaíochta agus an Measúnú Tionchair Éiceolaíochta.

11 Nóta Treorach ar Ráitis Modha

Cuirfear ráitis mhodha oibreacha isteach maidir le gach tionscadal, thar gach sruth. Bainfidh Ráitis Mhodha úsáid as eolas a bhailítear sna Pleananna Bainistíochta Caomhnaithe. **Tabhair faoi deara le do thoil go bhfuil ráitis mhodhanna oibreacha ar leithligh ó ráitis mhodha seandálaíochta.**

11.1 Oibreacha Caomhnaithe Sruth 1 agus Sruth 3

Ba chóir don ghairmí foirgníochta ábhartha a shonraigh na hoibreacha ráitis maidir le modhanna oibreacha a ullmhú. Ba chóir go ndéanfaidh an Ráiteas Modha cur síos ar riocht an tséadchomhartha agus go dtabharfaí sonraí ann faoi na hoibreacha/faoi tionscadal atá beartaithe agus conas a dhéanfar iad nó é. Ní gá go mbeadh an doiciméad seo ró-fhada ach ba chóir **go mbeadh sé oiriúnach do chineál agus scála na n-oibreacha/an tionscadail atá beartaithe.** Ba chóir go mbeadh ráitis mhodha na n-oibreacha bunaithe ar an gcomhairle atá leagtha amach i **Saoirseacht Smionagar a Athcheapadh i Séadchomharthaí Seandálaíochta agus Struchtúir Stairiúla** agus sa tSraith Chomhairle, ar féidir teacht uirthi ag:

<https://www.buildingsofireland.ie/resources/>. Nuair is féidir, ba chóir d'iarratasóirí féachaint le carbón corpraithe a íoslaghdú trí chreatlach stairiúil a choinneáil agus a dheisiú, trí ábhair thraidisiúnta agus áitiúla a úsáid nuair is cuí, agus trí athsholáthar neamhriachtanach a sheachaint.

Ba chóir go n-áireofaí na nithe seo a leanas sa Ráiteas Modha d'oibreacha caomhnaithe Shruth 1 agus 3:

a) Cur Síos Gonta ar an Séadchomhartha

Ba chóir go ndéanfaidh an chuid seo cur síos ar an séadchomhartha mar atá sé faoi láthair, agus go dtabharfaí faoi deara a ghnéithe suntasacha agus a éabhlóid stairiúil, a riocht, a shuíomh, a fhoirm, a fheidhm reatha (má tá ceann ann) agus na hábhair as a bhfuil sé comhdhéanta. Ba chóir go gcuirfí stair **ghairid** ailtireachta/seandálaíochta (uasmhéid 400 focal), ullmhaithe ag an seandálaí tionscadail, agus ráiteas suntais ar fáil freisin.

b) Suíomh léarscáile agus tagairt SSN trí úsáid a bhaint as sliocht as an Amharcóir Timpeallachta Stairiúil ag www.archaeology.ie.

c) Grianghraif, íomhánna orta-cheartaithe & pleananna/ingearchlónna scálaithe

Teastaíonn grianghraif anótáilte, íomhánna orta-cheartaithe agus pleananna agus ingearchlónna scálaithe ábhartha.

d) Sonraíocht ar na hOibreacha/Tionscadal atá Beartaithe

Beidh cur síos sa chuid seo ar na hoibreacha atá beartaithe, agus a seicheimh leagtha amach. Ba chóir go ndéanadh sé cur síos ar an gcaoi a bhfuil sé beartaithe gach idirghabháil a dhéanamh agus tagairt a dhéanamh do na pleananna agus na hingearchlónna scálaithe.

Caithfear aghaidh a thabhairt ar na rudaí seo a leanas:

- i. Cineál agus méid na n-oibreacha a theastaíonn ón séadchomhartha.
D'fhéadfaí é sin a roinnt ina chéimeanna agus ba chóir go mbeadh an mhodheolaíocht maidir le fásra a chóireáil agus a ghlanadh san áireamh, más gá. Níor chóir fásra a bhaint go hiomlán ach amháin ó bhallaí atá beartaithe le haghaidh caomhnaithe **sa chéim reatha de na n-oibreacha**.
- ii. Cuspóir na n-oibreacha.
- iii. Ba chóir go ndearfaí na hoibreacha ceadaithe ar fad ar bhealach nach gcuirfeadh isteach ach méid an-bheag ar na struchtúir agus/nó an chreatlach stairiúil atá á gcoimeád, bíodh na hoibreacha sin sealadach nó buan.
- iv. Cad iad na hábhair ionaid (más ann dóibh) a ionchorprófar agus cén bonn cirt atá leis sin nó le hábhair nua a thabhairt isteach? Ba chóir sonraí iomlána maidir le haon eilimint nua atá beartaithe, amhail ceangal isteach agus obair dheisiúcháin, a chur san áireamh, le pleananna agus líníochtaí tacaíochta. Ba chóir roghanna a chur i láthair lena bplé nuair atá roinnt bealaí ann chun dul i ngleic le haon ghné ar leith den obair.
- v. Sonraí maidir le bainistíocht agus monatóireacht ar an láthair.
- vi. Costa(i)s m(h)eastá an tionscadail roinnte i gcéimeanna chun na hoibreacha molta/táirgí insoláthartha an tionscadail a léiriú (de réir Fhoirm Iarratais CSP/A);
- vii. Liosta d'Fhoireann an tionscadail le cáilíochtaí agus ról sonraithe (de réir Fhoirm Iarratais CSP/A);

e) Bearta Maolaithe Eile

Ba chóir bearta maolaithe eile a leagan amach. D'fhéadfadh go n-áireofaí orthu sin bearta a théann i bhfeidhm ar dhearadh, uainiú agus seicheamhú na n-oibreacha. Mar shampla, measúnú seandálaíochta ar thaiscí os cionn boghtaí meánaoiseacha i gcaisleáin agus séipéil, deisiúcháin uainithe chun cur isteach ar choilíneachtaí ialtóg a sheachaint, athphointeáil uainithe a dhéanamh ar oibreacha chun ligean do mhoirtéal aoil socrú.

f) Ábhar Forlíontach

Ba chóir aon ábhar a bhaineann go díreach le hiarratas (e.g. tuairiscí seandálaíochta, taighde teicniúil, líníochtaí anailíseacha agus tríthoiseacha, miontaighde stairiúil, etc.) a chur san áireamh.

Cé go bhfáiltítear roimh Phleananna Bainistithe Caomhantais reatha a chur isteach mar ábhar forlíontach, níor chóir iad sin a chur isteach in ionad Ráiteas Modha a bhaineann go sonrach le tionscadal.

g) Athruithe ar an Ráiteas Modha a cuireadh isteach

Cuirfear aon athruithe ar chineál agus ar scóip an tionscadail, mar a leagadh amach sa Ráiteas Modha, chuig cmf@housing.gov.ie lena bhfaomhadh. Ba chóir aird ar leith a thabhairt ar athruithe riachtanacha tar éis Measúnú Seandálaíochta agus taifeadta de réir mar a théann an obair ar aghaidh.

11.2 Ráitis Mhodha le haghaidh PBCanna Sruth 2

Ba chóir do ghairmí/ghairmithe atá cáilithe go cuí agus a bhfuil taithí acu ar phleananna den sórt sin a dhéanamh ráitis mhodha do **Phleananna Bainistíochta Caomhnaithe** a thiomsú. Ní gá go mbeadh ráitis mhodha do PBCanna rófhada; ina ionad sin caithfidh siad a thaispeáint go bhfuil tuiscint ann gur féidir le foireann a bhfuil taithí chuí acu an t-aschur riachtanach a sheachadadh, is é sin; PBC le sonraíocht chostais na n-oibreacha arna miondealú i gcéimeanna (más gá), lena n-áirítear disciplíní ábhartha, bearta maolaithe leagtha amach go soiléir, agus íomhánna orta-cheartaithe/suirbhé tomhaiste cuí crosthaigharta do na sonraíochtaí.

Caithfidh na nithe seo a leanas a bheith sa ráiteas modha:

- i. Suíomh an tséadchomhartha tógtha ó ATS agus an uimhir TSÁ/TLS ábhartha;
- ii. Réasúnaíocht agus bonn cirt an ghá atá le PBC don láithreán áirithe;
- iii. Cúlra gonta seandálaíochta (400 focal ar a mhéad);
- iv. Grianghraif den séadchomhartha ina riocht reatha;
- v. Foireann tionscadail agus gairmithe ag teastáil, i.e. seandálaí, innealtóir, éiceolaí, ailtire etc.
- vi. Cibé an bhfuil gá le bainistiú fásra mar chuid den phróiseas PBC
- vii. Togra lánchostas le miondealú ar chostais gach ball foirne agus bainisteoir tionscadail aitheanta;
- viii. Sriantha ar sheachadadh PBC;
- ix. Ainm an ghairmí atá ag tiomsú an ráitis mhodha.

Tabhair faoi deara, le do thoil, go bhféadfadh sé a bheith ró-luath tabhairt faoi PBC i gcás ina n-aithnítear sriantha a d'fhéadfadh cur isteach ar an aschur riachtanach, e.g. plean nach n-áirítear sonraíocht ar chostas i gceart nó na suirbhéanna riachtanacha. Mar sin, tá sé tábhachtach go mbeadh tuiscint mhaith ag iarratasóirí ar PBCanna ar na riachtanais roimh chéim an iarratais agus go mbeadh comhairle faighte acu ó na gairmithe ábhartha ina leith sin.

11.3 Ráitis Mhodha le haghaidh Tionscadal eile faoi Shruth 2 agus Sruth 3

Ba cheart go leagfadh ráitis mhodha do thionscadail eile i Sruth 2 agus i Sruth 3 (nach mbaineann aon idirghabháil fhisiciúil leis an séadchomhartha féin ach go bhféadfadh sé a bheith cóngarach dó), amhail sonraíochtaí oibreacha, suirbhéanna Lidar nó geofisiceacha, feabhsuithe ar rochtain nó léirmhíniú, nó a leithéid, amach na hábhair atá i gceist, an méid atá beartaithe agus an chaoi a ndéanfar é, agus ba chóir dóibh liosta a thabhairt den phearsanra a bheidh riachtanach chun na tionscadail a chur i gcrích. Ba chóir sonraíocht lánchostais a chur san áireamh freisin, agus pearsanra a leithdháileadh ar gach mír.

Má tá gá le hidirghabhálacha fisiciúla i gcóngarach, e.g. comharthaíocht, ba cheart don iarratasóir soláthar leordhóthanach a dhéanamh san iarratas ar mheasúnú seandálaíochta (féach roinn 12 le haghaidh tuilleadh faisnéise).

12 Nóta Treorach ar Mheasúnú Seandálaíochta, ar Thaifeadadh agus ar Mhaoirseacht i dTionscadail Chaomhnaithe

Measúnú Seandálaíochta

De ghnáth déantar an Measúnú Seandálaíochta mar chuid den PBC (nó mar thoradh air) agus oibríonn an seandálaí mar chuid den fhoireann idirdhisciplíneach.

Beidh anailís chuimsitheach stairiúil agus ailtireachta agus taifead anailíse ar na struchtúir seandálaíochta agus na struchtúir ghaolmhara sa Mheasúnú Seandálaíochta, measúnú a chuimseoidh na nithe seo a leanas:

- a. Staidéar deisce a bhaineann úsáid as foinsí príomhúla agus tánaisteacha stairiúla, cartagrafacha agus grianghrafadóireachta chun cur síos a dhéanamh ar an séadchomhartha agus ar a shuíomh agus a chomhthéacs stairiúil.
- b. Taifeadadh seandálaíochta (pleananna anótáilte, ingearchlónna, gearrthacha, sonraí gnéithe agus líníochtaí léirmhínte a dhíorthaítear ó shuirbhéanna tomhaiste, suirbhéanna grianghrafadóireachta, suirbhéanna digiteacha (léasair) agus saothair oscailte) a chinntíonn tuiscint ar a fhorbairt, a chéimniú (dátú tacaíochta eolaíoch de shamplaí cuí san áireamh, nuair is ábhartha), sainaithint na ngnéithe ailtireachta (e.g. poill phuitleoige, cíora lámhaigh, ailt foirgnimh, cuasáin, poll lámhaigh saighead/gunnaí, tacaí, deisiúcháin stairiúla, plástar stairiúil, etc.), agus a riocht agus a leochaileachtaí. Ba chóir go mbeadh an taifeadadh ina ghníomhaíocht ildisciplíneach, agus caithfidh an seandálaí oibriú go dlúth leis an ngairmí foirgneamh agus an chuid sin den tuairisc á hullmhú mar go bhféadfadh tuarascálacha agus léargais bhreise a bheith acu. Beidh iniúchadh/iniúchtaí láithreáin ag teastáil don taifeadadh seo, agus moltar iniúchtaí idirdhisciplíneacha láithreáin a dhéanamh.
- c. Cuntas scríofa ar fhoirm iomlán an tséadchomhartha (struchtúr, ábhair, leagan amach) agus ar na céimeanna forbartha leantacha, mar aon leis an bhfianaise a thacaíonn leis an anailís sin.

- d. Ráiteas Tionchair Seandálaíochta a leagann amach moltaí agus bearta maolaithe chun iarsmaí seandálaíochta (faoi thalamh agus os a cionn) a thaifeadadh agus a chosaint roimh an tionscadal agus lena linn. D'fhéadfadh go mbeidh gá le tuilleadh measúnú seandálaíochta ar ábhar boghta, taifeadta nó maoirseachta (go háirithe maidir le fásra a bhaint, atógáil nó saoirseacht a ghlanadh amach ina dhiaidh), sonraí maidir le moltaí chun obair chloiche a athúsáid (aon bhlogh ailtireachta san áireamh), cóireáil gnéithe ailtireachta, caomhnú creatlaí/gnéithe in situ agus breac-chuntas ar na hoibreacha caomhantais atá beartaithe (ullmhaithe i gcomhar leis an oifigeach caomhantais foirgneamh) mar chuid de sin. Ba cheart breithniú a dhéanamh ar thionchair amhail stóráil ábhar, rochtain, scafall agus aon bhonneagar gaolmhar (compún láithreáin, botháin, fálú sealadach etc.). Cé gurb é an tionchar fosta an rogha is fearr, i gcásanna áirithe d'fhéadfadh go mbeadh gá le himscrúdú a dhéanamh ar ró-ualach, titim nó bonn balla chun bonn eolais a chur faoin tionscadal, agus leagfaidh an seandálaí bearta maolaithe seandálaíochta cuí amach amhail tochailt tástála seandálaíochta nó monatóireacht. **Beidh ceadúnas tochailte seandálaíochta nó Toiliú Aireachta (nó ceanglais chomhchosúla faoi OSSFI 2023, nuair a bheidh sé curtha ar bun go hiomlán) ag teastáil le haghaidh maolaithe den sórt sin.**

Cuirfidh toradh an Mheasúnaithe Seandálaíochta bonn eolais faoi ullmhúchán aon scéime cobhsaithe, caomhantais agus deisithe a chinnteoidh go gcuirfear béim ar ghnéithe suntasacha, nach ndéanfar damáiste dóibh, agus nach gceilfear nó nach gcaillfear iad. Beidh ionchur an tseandálaí ag teastáil freisin chun limistéir leochaileacha den láithreán agus/nó de chriosanna maolánacha a shainaithint, a roinnfear ansin le foireann an tionscadail, tríd an mBainisteoir Tionscadail, an conraitheoir tógála agus gach fochonraitheoir san áireamh i **ngearrchomhrá roimh obair** (cur i láthair maidir le fadhbanna ar gá cuimhneamh orthu ar an láithreán agus dea-chleachtas a chinntiú).

Sa chás go moltar fásra a bhaint, ba cheart don seandálaí tionscadail, i dteannta leis an mbainisteoir tionscadail, teacht ar chomhaontú maidir le bealaí rochtana agus léarscáil rochtana a chur ar fáil do gach conraitheoir sula ndéantar a leithéid d'obair.

Ní mór breithniú iomlán a dhéanamh ar chosaint gach gné seandálaíochta, os cionn talún agus faoi thalamh, i rith na n-oibreacha beartaithe.

Cuirfear an Measúnú Seandálaíochta, Ráiteas Tionchair Seandálaíochta san áireamh, ar aghaidh chuig Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta le comhaontú a fháil sula dtosófar ar an obair.

Maoirseacht Seandálaíochta agus Taifeadadh na nOibreacha

Is cuid ríthábhachtach den phróiseas seandálaíochta i dtionscadail CSP é maoirsiú oibreacha agus taifeadadh gnéithe nua-nochta tar éis fásra a bhaint agus le linn an chaomhnaithe. Ní dhearnadh go leor de na séadchomharthaí seo a thaifeadadh nó a nochtadh roimhe seo sa lá atá inniu ann, agus tá sé riachtanach go gcuirfí an t-eolas nua seo leis an gcartlann seandálaíochta. D'fhéadfaí tuiscint níos doimhne a fháil ar thábhacht an tséadchomhartha freisin.

Ní mór don seandálaí measúnú amhairc a dhéanamh ar an limistéar atá á chaomhnú, le cúnamh ó shuirbhé fótagraiméadrachta nó scanadh léasair, i gcás ina bhfuil siad ar fáil. Ní mór torthaí an tsuirbhé sin agus léirmhíniú insinte a chur san áireamh sa tuarascáil seandálaíochta, rud a chuirfidh leis an taifeadadh seandálaíochta a rinneadh don tuairisc réamhchaomhnaithe ar Mheasúnú Seandálaíochta agus a dhéanfaidh é a nuashonrú.

Mar is amhlaidh le céim an Mheasúnaithe Seandálaíochta, ba chóir aithint gnéithe ailtireachta nua-nochta (e.g. poill phuitleoige, cíora lámhaigh, ailt foirgnimh, cuasáin, poll lámhaigh saighead/gunnaí, tacaí, cloch ghearrtha, spriongphointí, cloigthishe, deisiúcháin stairiúla, plástar stairiúil, graifítí stairiúil, etc.) agus a riocht agus a leochaileachtaí a thaifeadadh (grianghraif agus sceitsí anótáilte le tomhais de réir mar is cuí a chur san áireamh). Ba chóir taifeadadh cloch ar chloch a dhéanamh de réir mar is cuí chomh maith le haon bhlogh ailtireachta ex situ scaoilte agus a suíomh a thaifeadadh agus a chatalógú. Ní mór gach moladh maidir le stóráil nó athúsáid bloghanna ailtireachta ex situ a phlé roimh ré le Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta agus le hArd-Mhúsaem na hÉireann de réir mar is cuí.

Mar sin, tá sé riachtanach go n-éascófaí obair an tSeandálaí Tionscadail ar bhonn leanúnach chun creatlach a ghlantar amach agus/nó a nochtar ar bhealach eile mar gheall ar oibreacha oscailte, baint rindreála nó fásra, a thaifeadadh agus a fhiosrú.

Ní bhainfear nó ní thógfar anuas creatlaí nó oibreacha talún mura bhfuil an Seandálaí Tionscadail ann. Níor chóir saoirseacht bhrúiscthe a bhogadh gan dul i gcomhairle roimh ré leis an Seandálaí Tionscadail. Tá sé riachtanach go gcuirfí aon ghnéithe nua a shainaithnítear nó aon fhaisnéis nua ar an séadchomhartha in iúl don Ghairmí Foirgníochta toisc go bhféadfadh athruithe a bheith de dhíth ar shonraíochtaí na hoibre. Má aimsítear ábhar seandálaíochta nach raibh aithne air roimhe seo le linn na hoibre caomhnaithe, beidh an Seandálaí Tionscadail ullmhaithe le comhairle a fháil ón tSeirbhís Séadchomharthaí Náisiúnta maidir le haon ghníomh maolaithe riachtanach e.g. athdhearadh chun caomhnú ar an láthair a cheadú, agus/nó imscrúduithe seandálaíochta.

I gcás ina bhfuil seans ann go dtiocfaí ar réada nó gnéithe seandálaíochta le linn an phróisis caomhantais, ní mór seandálaí a fhostú chun maoirseacht a dhéanamh ar na hoibreacha agus ní mór don seandálaí iarratas a dhéanamh ar cheadúnas tochailte seandálaíochta agus é a fháil. Ba chóir don seandálaí tionscadail dóthain ama a chur ar fáil ionas gur féidir leis an Roinn ceadúnais seandálaíochta a phróiseáil.

Ionchur seandálaíochta i gcur i láthair an láithreáin agus ábhar léirmhínithe

Tá ról luachmhar ag an Seandálaí Tionscadail sna cinntí atá le déanamh maidir leis an láithreán a léiriú agus in ullmhú ábhair le haghaidh léirmhíniú. Ba chóir go gcinnteodh an Seandálaí Tionscadail go bhfuil aon tograí léirmhínithe barántúil, cothrom le dáta, cruinn, agus go mbeidh siad de réir threoirlínte Chairt ICOMOS 2008 um Léirmhíniú agus Cur i Láthair na Láithreán Oidhreachta Cultúrtha. Ina theannta sin, ba chóir dóibh comhairle a thabhairt maidir le láithreacha léirmhínithe a sheachnaíonn tionchar fisiciúil agus amhairc ar an séadchomhartha.

Tuairisc Seandálaíochta

Cuirfidh an Seandálaí Tionscadail tuarascáil deiridh ar thaifeadadh, ar mhonatóireacht seandálaíochta agus/nó ar thochailt faoi bhráid an SSN ar chríochnú an tionscadail i gcomhréir le coinníollacha CSP. Sa chás go ndearnadh maoirseacht faoi cheadúnas tochailte seandálaíochta, is féidir gur cóip den tuarascáil é seo a chuirfear faoi bhráid an Aonaid Cheadúnaithe agus Pleanála (sna formáidí a theastaíonn) mar a éilítear sna coinníollacha ceadúnaithe nó toilithe an Aire. Beidh

gach tuairisc ar thochailt seandálaíochta i gcomhréir le **Treoirlínte d'Údair Tuairiscí ar Thochailtí Seandálaíochta** arna bhfoilsiú ag an Roinn ar fáil ag:

<https://www.archaeology.ie/collections-and-publications/publications/guidelines-for-the-authors-of-reports-on-archaeological-excavations/>.

13 Téarmaí agus Coinníollacha

Déanfar gach tionscadal i gcomhréir le Lámhleabhar Chiste na Séadchomharthaí Pobail 2027 agus na coinníollacha a bhaineann leis an dámhachtain deontais. Ina theannta sin, bainfidh na téarmaí agus coinníollacha seo a leanas le gach tionscadal:

1. Ceanglais Reachtúla

Comhlíonfaidh na hoibreacha ceadaithe le haghaidh deontas na ceanglais reachtúla ábhartha go léir, cead pleanála san áireamh. I gcásanna ina bhfuil sé beartaithe oibreacha a dhéanamh ar láithreáin/séadchomharthaí seandálaíochta atá cosanta faoi Achtanna na Séadchomharthaí Náisiúnta 1930 go 2014, (nó OSSFI 2023 nuair a bheidh sé curtha i bhfeidhm go hiomlán), comhlíonfar forálacha uile na nAchtanna, na ceanglais reachtúla maidir le fógra a thabhairt nó le Toiliú Aire san áireamh. I gcásanna ina mbíonn imscrúdú nó maolú seandálaíochta riachtanach, beidh ceadúnais nó toilithe ábhartha i bhfeidhm.

Is ar an iarratasóir atá an dualgas cloí leis na ceanglais reachtúla ábhartha ar fad, amhail na hAchtanna um Fhiadhúlra, ceadúnais urthrá (má bhaineann), reachtaíocht Sábháilteachta, Sláinte agus Leasa, agus reachtaíocht maidir leis an gcomhshaol agus le fostaíocht.

Dírítear aird an Údaráis Áitiúil / eagraíochta státmhaoinithe ar na nithe seo a leanas: (Rialacháin an Aontais Eorpaigh (Éin agus Gnáthóga Nádúrtha) (Leasú), 2021: go sonrach Rialachán 42 de I.R. Uimh. 293 de 2021; (REOGRTG) 2012) Cosaint Dhian ar Speicis Ainmhithe: Cúnamh d'údaráis áitiúla ar chur i bhfeidhm Airteagail 12 agus 16 den Treoir maidir le Gnáthóga ón Aontas Eorpach ar fhorbairt/oibreacha arna ndéanamh ag Údarás Áitiúil nó thar ceann Údaráis Áitiúil. (2006) Tá an foilseachán **Treoirilínte Maolaithe Ialtóg d'Éirinn** ar fáil ar shuíomh gréasáin na Roinne ag: <https://www.npws.ie/publications/search?title=bat+mitigation&keyword=&author=&series=All&year=&x=0&y=0>

2. Ábhar Forlíontach

Ba chóir ábhar breise leis an bhfoirm iarratais a chur isteach mar chuid den Ráiteas Modha má bhaineann sé go díreach le hiarratas.

3. Maoiniú Breise

Deimhneoidh iarratasóirí foinse aon mhaoinithe tionscadail breise riachtanaigh.

4. Iniúchadh Láithreáin ag na hÚdarás Áitiúla

Déanfaidh an tOifigeach Oidhreacht agus/nó Oifigeach Caomhnaithe Ailtireachta (OCA) agus/nó Seandálaí Údaráis Áitiúil, nó duine eile atá ceaptha ag an bPríomhfheidhmeannach nó eagraíocht státmhaoinithe chun na críche seo, iniúchtaí mionsonraithe ar an séadchomhartha, roimh thosú ar na hoibreacha agus tar éis dóibh a bheith críochnaithe.

Ceanglófar ar iarratasóirí/úinéirí agus a ngníomhairí socruithe a dhéanamh a d'fhéadfadh a bheith riachtanach chun rochtain a sholáthar ar aon chuid den struchtúr nó de na hoibreacha.

5. Tuairisciú ar Dhul Chun Cinn an Tionscadail

Coinneofar Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta cothrom le dáta i gcónaí maidir le haon athrú ar shrianta tionscadail, amhail am, scóip agus buiséad, agus iarrfar tuairiscí go tréimhsiúil ar feadh shaolré an tionscadail CSP ar dhul chun cinn an tionscadail ón Údarás Áitiúil/Eagraíocht Státmhaoinithe.

6. Iniúchadh Láithreáin Sheirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta

Mar chuid de na rialuithe a dhéanann an Roinn maidir le monatóireacht a dhéanamh ar chaiteachas agus nósanna imeachta faoin gCiste Séadchomharthaí Pobail, déanfaidh Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta iniúchtaí láithreáin ar roinnt tionscadal maoinithe, iniúchtaí maidir le comhlíonadh le Ráitis Mhodha cheadaithe san áireamh. Cuirfidh Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta an tÚdarás Áitiúil ar an eolas faoi chuairteanna beartaithe chun rochtain éifeachtach agus shábháilte a chomhordú. Ní mór d'iarratasóirí/úinéirí agus a ngníomhairí rochtain ar an séadchomhartha a cheadú sna himthosca sin.

7. Torthaí na nIniúchtaí Láithreáin

Má tharlaíonn go dtagann iniúchadh láithreáin ar aon chás neamhrialtachta nó calaoise nó neamhchomhlíonta le Ráitis Mhodha cheadaithe agus/nó Ceanglais Reachtúla, d'fhéadfadh na nithe seo a leanas a bheith mar chuid de na bearta a ndéanfar:

- **Neamhrialtacht** – An buntáiste a fuarthas go mícheart a tharraingt siar trí oibleagáid na méideanna atá dlite nó a fuarthas go mícheart a íoc nó a aisíoc.
- **Calaois** – Tarchur chuig údarás cuí.
- **Neamh-chomhlíonadh Ráiteas Modha cheadaithe** – Le plé ag Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta.
- **Neamh-chomhlíonadh Ceanglas Reachtúil** – tabharfar tuairisc don údarás ábhartha.

8. Tarraingt Anuas an Deontais

Ní mór tionscadail a bheith críochnaithe agus cistí a bheith tarraingthe anuas ar nó roimh an **12 Samhain 2027**

Íocfar deontais ar bhonn an chaiteachais dheimhnithe. Ceanglaítear ar dheontaithe a dheimhniú:

- Go mbaineann na sonraisc a úsáidtear chun tacú lena n-éilimh go heisiach le gníomhaíochtaí agus le seirbhísí a bhaineann leis an obair nó leis an tseirbhís arna ceadú ag an deontas,
- Go bhfuil na méideanna sonrasctha íoctha go hiomlán,
- Nár úsáideadh agus nach n-úsáidfear na sonraisc nó na híocaíochtaí gaolmhara mar thaca le héileamh eile ar aisíocaíocht ó mhaoinitheoir(i) eile (ach amháin mar a fhoráiltear i socruithe chomh-mhaoinithe).

9. Caiteachas Incháilithe

Níl Cáin Bhreisluacha (CBL) incheadaithe faoin scéim seo ach amháin le haghaidh oibreacha atá á maoiniú nuair nach bhfuil CBL in-aisghabhála faoin scéim seo ar aon mhodh eile.

10. Athdháileadh Maoinithe

D'fhéadfadh an Roinn aon deontas arna gceadú faoin gCiste a ath-leithdháileadh ar thionscadail eile a chomhlíonann na critéir cháilitheacha i gcás ina bhfuil gá práinneach tagtha chun cinn i gcás eile.

11. Ceanglais Chánach

Caithfidh an t-iarratasóir agus aon chonraitheoirí a bheith cáin-chomhlíontach. Ní mór cloí leis na nósanna imeachta imréitigh cánach ábhartha maidir le híocaíochtaí deontais san earnáil phoiblí mar atá leagtha síos ag na Coimisinéirí Ioncaim. Déan tagairt do www.revenue.ie le haghaidh tuilleadh sonraí. De réir Alt 4(1) de Chiorclán 44/2006 na Roinne Airgeadais: Nósanna Imeachta Imréitigh Cánach: Deontais, Fóirdheontais agus Íocaíochtaí Comhchosúla, beidh sé faoi gach ÚÁ a chinntiú go bhfuil iarratasóirí, conraitheoirí agus fochonraitheoirí ag cloí leis na nósanna imeachta imréitigh cánach cearta, agus go bhfuil siad ag teacht le nósanna imeachta rialaithe airgeadais an ÚÁ féin.

Úinéirí a bhfuil cinneadh faighte acu faoi Alt 482 den Acht Comhdhlúite Cánacha 1997 (arna leasú) (Alt 19 den Acht Airgeadais 1982 mar a bhí tráth), agus/nó sa chás go bhfuil faoiseamh cánach faighte ag an úinéir/áititheoir faoin Scéim Feabhsúcháin Tí nó faoi Thionscnamh na gCathracha Beo, ba chóir go ndéanfaí na Coimisinéirí Ioncaim a chur ar an eolas faoi aon mhaoiniú a fuarthas tríd an scéim seo.

12. Soláthar

Ní mór do thionscadail a fhaigheann cúnamh deontais cloí le Treoirlínte Soláthair Phoiblí <https://www.gov.ie/en/organisation/office-of-government-procurement/>

13. Ciorclán RCPA 13/2014

Meabhraítear do dheontaithe a bhfreagrachtaí faoin gCód Caiteachais Phoiblí atá le fáil ag <https://www.gov.ie/en/publication/public-spending-code/> agus beidh orthu cloí le Ciorclán 13/2014 na Roinne Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe - Bainistíocht agus Cuntasacht i leith Deontas ó Chistí Stáitchiste <https://circulars.gov.ie/pdf/circular/per/2014/13.pdf>.

14. Iniúchadh taifead

Cuirtear in iúl do gach deontaí go bhfuil oibleagáid orthu leabhair agus cuntais a chur ar fáil don Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste i gcás ina bhfaightear 50 faoin gcéad

nó níos mó dá n-ioncam iomlán ó Chistí Státchiste, agus go bhfuil sé de cheart ag SSN agus Údaráis Áitiúla taifid an deontaí a iniúchadh

15. Fógraí maidir le Nithe atá i mBaol

I gcás go bhfuil an séadchomhartha seandálaíochta faoi úinéireacht Údarás Áitiúil nó eagraíochta oidhreachta atá maoinithe ag an Stát, nó go bhfuil cúnamh airgeadais á chur ar fáil ag Údarás Áitiúil nó eagraíocht státmhaoinithe le haghaidh oibreacha ar struchtúr atá i mbaol faoi Ailt 59, 69 agus/nó 70 den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú), d'fhéadfadh oifigeach ainmnithe de chuid an Údaráis Áitiúil sin an t-iarratas a dhéanamh.

16. Fógraíocht na Scéime

Déanfaidh gach Údarás Áitiúil an Ciste Séadchomharthaí Pobail a fhógairt ar a láithreán gréasáin agus ar ardáin na meán sóisialta laistigh de sheachtain amháin tar éis dó fógra a fháil faoin Scéim ón Roinn.

17. Slánaíocht

Ní ghlacann an Roinn le haon dliteanas a eascraíonn as aon oibreacha a thoilítear nó a cheadaítear faoi CSP2027 agus slánófar í mar choinníoll faofa.

18. Aistriú Úinéireachta

Má dhíoltar an mhaoín dheontaschúnta, nó má aistrítear an úinéireacht laistigh de thréimhse 5 bliana ó dháta íochta an deontais, d'fhéadfadh go mbeadh cuid den mhaoiniú, nó an maoiniú ar fad, inaisíochta. I gcás go n-aistrítear úinéireacht roimh íocaíocht an deontais, d'fhéadfadh an tÚdarás Áitiúil nó eagraíocht státmhaoinithe socruithe a dhéanamh chun an deontas a aistriú chuig úinéir nua na maoine faoi réir ag comhlíonadh na gcoinníollacha go léir a ghabhann leis an deontas.

19. Dearbhú Úinéireachta

Maidir le hiarratais ó úinéirí talún príobháideacha nó grúpaí pobail, déanfaidh an tÚdarás Áitiúil seiceáil bailíochtaithe tríd an Údarás Clárúcháin Maoine (ÚCM). Tá an dualgas ar an Údarás Áitiúil (nó eagraíocht státmhaoinithe) sonraí a fhíorú. Má tá aon amhras faoi úinéireacht ní mór é seo a shoiléiriú san iarratas.

20. Maoiniú eile ón Státchiste

D'fhéadfadh go mbeadh tionscadail i dteideal maoiniú a fháil ó níos mó ná scéim amháin atá maoinithe go poiblí. Ba chóir an t-eolas a sholáthraíonn an t-iarritasóir i gCuid 4a agus 4b den fhoirm iarratais a chros-seiceáil maidir le deontais eile a d'fhéadfadh a bheith ann ó chistí státchiste.

I gcás ina bhfuil an séadchomhartha seandálaíochta atá i gceist á úsáid le haghaidh gníomhaíocht eacnamaíoch, d'fhéadfaí maoiniú faoin gCiste Séadchomharthaí Pobail a mheas mar mhaoiniú de minimis chun críocha Cúnaimh Stáit.

21. Poiblíocht / Meáin Shóisialta

Tugtar spreagadh d'iarritasóirí rathúla úsáid a bhaint as na meáin shóisialta chun aird a tharraingt ar an tionscadal, agus iad ag admháil go dtacaíonn an Ciste leo. Cuirfidh an Roinn comharthaíocht ar fáil d'iarritasóirí rathúla ar féidir a shuiteáil taobh le séadchomharthaí ag a bhfuil oibreacha caomhnaithe á ndéanamh. Eiseofar tuilleadh eolais chuig na hiarritasóirí tionscadail rathúla i ndiaidh dóibh an dámhachtain a fháil.

22. Grianghrafadóireacht

Cuirfear grianghraif dhigiteacha ar ardchaighdeán den tionscadal roimh na hoibreacha san áireamh sa Tuairisc ar chríochnú na n-oibreacha, chomh maith le grianghraif iar-chríochnaithe. Féadfar iad seo a úsáid níos déanaí le haghaidh comparáide 'roimh agus ina dhiaidh' chun críocha tuairiscithe. Tabhair faoi deara go gcoimeádann an Roinn an ceart aici féin aon íomhánna nó gach íomhá a sholáthraíonn an t-iarritasóir nó an tÚdarás Áitiúil a úsáid chun an Ciste a fhógairt nó a phoibliú. Moltar d'iarritasóirí agus d'údaráis áitiúla gach cead riachtanach a fháil chun íomhánna a úsáid sula gcuireann siad faoi bhráid na Roinne iad agus luafaidh siad cé leis atá cóipcheart na ngrianghraf.

23. Tuarascáil Bhliantúil agus Poiblíocht

Ba chóir do gach Údarás Áitiúil (nó eagraíocht státmhaoinithe) eolas ar oibriú an chiste a chur san áireamh ina Thuarascáil Bhliantúil. Ba chóir ranníocaíocht na

Roinne a admháil go poiblí i ngach fógra agus poiblíocht maidir leis an scéim seo agus na lógónna/gléasanna cuí a úsáid in aon ábhar priontála.

24. Coinbhleacht Leasa

Cuirfidh gach Údarás Áitiúil Foirm Coinbhleachta Leasa, mar a sholáthraítear san Aguisín, faoi bhráid na Roinne, leis an iarratas nó leis na hiarratais a dhéanann siad ar gach tionscadal.

25. Cinneadh na Roinne

Agus an leithdháileadh maoinithe á chinneadh, d'fhéadfadh an Roinn roinnt tosca a chur san áireamh, amhail cothromaíocht thíreolaíoch chun tacú le comhionannas réigiúnach agus an inmhianaitheacht tionscadail éagsúla a mhaoiniú. Coinneoidh an Roinn an ceart cistí ceadaithe a athshannadh do thionscadal ceadaithe eile mura gcomhlíontar téarmaí an cheadaithe bhunaidh laistigh de thréimhse áirithe.

26. RGCS / Ráiteas Príobháideachta

Tá an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht tiomanta do phríobháideacht a chosaint agus a urramú agus úsáideann sí bearta teicniúla agus eagraíochtúla cuí chun do chuid eolais a chosaint ó rochtain neamhúdraithe. Ní phróiseálfaidh an Roinn do chuid sonraí pearsanta chun aon chríche seachas an chríoch ar bailíodh iad ina leith. Féadfar sonraí pearsanta a mhalartú le Ranna Rialtais eile, le húdaráis áitiúla, le gníomhaireachtaí faoi choimirce na Roinne, nó le comhlachtaí poiblí eile, i gcúinsí áirithe ina bhforáiltear dó sin de réir dlí.

Ní choinneoidh an Roinn do shonraí pearsanta ach chomh fada agus is gá chun na críocha ar bailíodh iad agus ar próiseáladh iad ina dhiaidh sin. Nuair a bheidh an riachtanas gnó chun an fhaisnéis seo a choinneáil imithe in éag, déanfar é a scrúdú d'fhonn na sonraí pearsanta a scriosadh a luaithe is féidir, agus de réir bheartas na Roinne. Is féidir tuilleadh eolais ar Chosaint Sonraí a fháil ar ár suíomh Gréasáin ag:

<https://www.gov.ie/en/organisation-information/648102-data-protection/#data-protection-policy>

27. Na hAchtanna um Shaoráil Faisnéise

D'fhéadfadh iarratais ar mhaoiniú faoin scéim a bheith faoi réir ag na hAchtanna um Shaoráil Faisnéise.

28. Oibreoirí Drón

Ní mór d'oibreoirí drón a bheith cláraithe i gcomhréir le polasaí Údarás Eitlíochta na hÉireann. I gcás ina bhfuil sé beartaithe grianghrafadóireacht dróin a dhéanamh ag láithreáin atá faoi bhainistíocht Oifig na nOibreacha Poiblí (OOP), ní mór cead a fháil ón OOP roimh ré.

Sonraí Teagmhála

Le haghaidh tuilleadh eolais faoin scéim sin, seol ríomhphost chuig cmf@housing.gov.ie le líne ábhair an ríomhphoist: 'CSP2027'

14 Aguisíní

- A. Foirm Iarratais CSP/A** le comhlánú ag an Iarratasóir Seicliosta agus Achoimre san áireamh le comhlánú ag an Údarás Áitiúil (nó eagraíocht státmhaoinithe)
- B. Foirm Mheasúnaithe CSP/B** le comhlánú ag an Údarás Áitiúil nuair nach bhfuil an láithreán/séadchomhartha faoi úinéireacht an Údaráis Áitiúil.
- C. Foirm Éilimh Aisghabhála CSP/C** le comhlánú ag an Údarás Áitiúil nó Eagraíocht Stát-mhaoinithe.
- D. Foirm Coinbhleachta Leasa** le comhlánú ag an Údarás Áitiúil.
- E. Foirm Iarratais CSP/Sruth Píolótach Monatóireachta Iar-Thionscadail** le comhlánú ag an Iarratasóir (foirm amháin in aghaidh an Údaráis Áitiúil).

gov.ie/housing

An Roinn
Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta

An Roinn Tithíochta,
Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta
Department of Housing,
Local Government and Heritage